Redacţiunea, Administraţiunea, şi Tipografia
Braşov, piaţa mare Nr. 30.
Scrisorĭ nefrancate nu se primesc. — Manuscripte nu se retrimet.
INSERATE se primesc la Administraţiune în Braşov şi la următórele Biraurĭ de anunciurĭ: în Viena: *M. Dukes, Heinrich Schalek, Rudolf Mosse, A. Oppeliks Nachfolger; Anton Oppelik, J. Dannenberg*, în Budapesta: *A. V. Goldberger, Eckstein Bernat*; în Bucuresci: *Agence Havas*, Succursale de Roumanie; în Hamburg: *Karolyi & Liebmann*.
Preţul inserţiunilor: o seriă garmond pe o colónă 6 cr. şi 30 cr. timbru pentru o publicare. Publicărĭ mai dese după tarifă şi învoiélă.
Reclame pe pagina a 3-a o seriă 10 cr. séu 30 banĭ.

GAZETA TRANSILVANIEI.

(NUMĔR DE DUMINECĂ 47)

„Gazeta" iese în fiă-care di.
Abonamente pentru Austro-Ungaria:
Pe un an 12 fl., pe şése lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl.
N-riĭ de Dumineca 2 fl. pe an.
Pentru România şi străinătate:
Pe un an 40 francĭ, pe şése lunĭ 20 fr., pe treĭ lunĭ 10 fr.
N-riĭ de Duminecă 8 francĭ.
Se prenumeră la tóte oficiele poştale din întru şi din afară şi la dd. colectorĭ.
Abonamentul pentru Braşov
administraţiunea, piaţa mare, Têrgul Inului Nr. 30, etagiu I.: pe un an 10 fl., pe şése lunĭ 5 fl., pe treĭ lunĭ 2 fl. 50 cr. Cu dusul în casă: Pe un an 12 fl., pe 6 lunĭ 6 fl., pe treĭ lunĭ 3 fl. Un esemplar 5 cr. v. a. séu 15 banĭ. Atât abonamentele cât şi inserţiunile sunt a se plăti înainte.

Nr. 259.—Anul LIX. Braşov, Duminecă 24 Noemvre (6 Decemvre) 1896.

Subvenţiunea de stat

pentru învěţătorii dela şcólele poporale.

In urmarea esecutării artic. de lege XXVI. din 1893, — care tratéză despre întregirea salariului învěţătorilor dela şcólele poporale pană la suma de 300 fl., respective la 400 fl., — după arătarea făcută de diarul „*Fövárosi Lapok*" au fost ajutaţĭ (pănă la finea lunei Novembre, a. c.) 1703 învěţătorĭ poporalĭ cu 305,053 fl. v. a. şi anume:

384 învěţătorĭ *romano-catolicĭ* au primit 60,223 fl., apoi 429 învěţătorĭ *greco-catolicĭ* (cea mai mare parte **rutenĭ** din diecesele de Eperies şi Muncaciu, precum se arată mai la vale) au primit 84,430 fl.

116 învěţătorĭ *luteranĭ* (din Ungaria slovacĭ şi nemţĭ) au primit 18,757 fl.

460 învěţătorĭ *reformaţĭ (calvinĭ* ungurĭ din Ungaria şi Transilvania au primit 86,754 fl.

2 (dĭ doi!) învěţătorĭ *greco-orientalĭ* sêrbĭ au luat 113 fl.

13 (dĭ trei-spre-dece) învěţătorĭ *greco-orientalĭ* **românĭ** au luat 2071 fl.

37 învěţătorĭ *unitarĭ* (ungurĭ) 9543 fl.

15 învěţătorĭ *jidanĭ* 2254 fl.

247 învěţătorĭ *comunalĭ* 40.875 fl.

Decĭ îmbunătăţirea salariului din partea statului face 179 fl. de fiă-care învěţător, socotindu-se „calculo medio".

„Aceste cifre arată câtă importanţă are legea, — la început *despreţuită*, — despre subvenţiunea de stat a învěţătorilor, *aplicată în pracsă*".

„Din acest conspect se vede mai departe, că susţinětorii şcólelor greco-orientale *(românescĭ* şi *sêrbescĭ)* numai într'o měsură fórte *neînsemnată* au recurs la ajutorul de stat, ceea-ce firesce numai sěrmanii învěţătorĭ vor avé sĕ espieze (sufere). Mai departe autoritatea bisericéscă *a luteranilor ardelenĭ* (săsésca) *nu a cerut subvenţiune* dela stat pentru învěţătorii sěi".

„Invěţătorii *greco catolicĭ* subvenţionaţĭ ai dieceselor de Eperieş şi Muncaciŭ *sunt aprópe toţĭ* **rutenĭ**, *abia unul séu doi* **românĭ**. *Ordinariatele* (bisericescĭ) *române prefer* ca învěţătorii lor sĕ se consume (sĕ se pérdă) în lipsă, decât sĕ recurgă la subvenţiune de stat garantată şi lor prin lege".

Aşa oficiosul inspirat de acolo, de unde a cules datele.

Lui şi stăpânului sěu, pare că li-e milă — ca Ţiganului de pilă — de învěţătorii noştri românĭ, dér acésta milă prefăcută arată învederat displăcerea şi supěrarea guvernului unguresc, că Românii nu vor sĕ precupeţéscă pe un preţ, fiă şi mai mare de 179 fl. dreptul lor de a dispune asupra şcólelor şi a învěţătorilor şi preste tóte: *de dreptul cel mai scump de limba naţională*.

Ordinariatele nóstre vor purta de grije, ca învěţătorii noştri sĕ nu piéră de fóme, precum dice oficiosul, apoi înşi-şi învěţătorii noştri românĭ prefer a suferi lipsă şi neajunsurĭ, decât sĕ alerge după mila statului vitreg, care cere în schimb nu numai trupul, ci şi sufletul, pre când décă ar fi *drept*, precum s'ar conveni, ar trebui sĕ dateze necondiţionat ajutórele necesare, pentru că din sumedenia de banĭ, ce 3 milióne de Românĭ varsă în erariul statului, aceştia pot pretinde cu tot dreptul, ca din acea enormă sumă de contribuţiune sĕ se întórcă măcar un procent pentru scopurĭ culturale ale Românilor, ceea ce se prevede şi în legea despre egala îndreptăţire (???) a naţionalităţilor, care s'a creat cu eugetul perfid de a nu se esecuta.

Din cifrele arătate mai sus se vede, că *Ungurii*, (romano-catolicii şi calvinii), flămândiĭ naţiunei supremaţisătóre, beneficiéză mai mult, pentru-că ei nu sunt siliţĭ a-şĭ sacrifica limba, precum sunt siliţĭ Românii, Sêrbii şi Slovacii (de Nemţii din Ungaria nu vorbim, pentru că ei înşi-şĭ se întrec în orbia lor de maghiarisare, „volenti non fit injuria".) a sacrifica moloculuĭ ce se numesce limba statului.

Dér statul nu are limbă, căcĭ statul suntem noi, locuitorii ţěriĭ toţĭ la olaltă, carĭ vorbim diferite limbe, şi décă se impune limba maghiară, ca limbă a statului e o minciună, pentru-că limba maghiară este numai limbă oficială pentru înlesnirea administraţiunii în sferele mai înalte şi nicĭ decât limba statuluĭ.

După *Maghiarii* de ambe confesiunile, *Rutenii* gr. catolicĭ alérgă mai vêrtos la subvenţiunea statului! Aceştĭ Rutenĭ, fac ca şi Nemţii din Ungaria, se întrec în a se maghiarisa! Maghiariseze-se! nu ne pasă. Dér fiind-că în unele părţĭ ale ţerei ei locuesc mestecaţĭ cu Românii, de aceea-şĭ confesiune, ni-au făcut şi ne fac încă multă şi mare stricăciune. Aşa în fostul district al Haiducilor, în districtul Sabolciului şi al Sătmarului, au contribuit mult, fórte mult la maghiarisarea colocuitorilor şi coreligionarilor românĭ.

Tot Rutenii reclamă cu insistenţă înfiinţarea episcopiei gr. catolice cu limba liturgică maghiară. Tot ei, Rutenii, stăruesc a înfinţa în Budapesta parochiă gr. catolică cu limba liturgică maghiară. Românii însĕ, se feresc de ei ca de ciumă.

Apostrofarea ce se face în comunicatul de mai sus, la adresa ordinariatelor românescĭ, de ambe confesiunile, (un fel de înfruntare!) este cea mai mare laudă ce se dă ordinariatelor românescĭ éră mila de bieţii învěţătorii noştri, este o cursă perfidă, aruncată la adresa lor. Dér nu-şĭ vor ajunge scopul, căcĭ ordinariatele nóstre vor sta la înălţimea chiemării lor bisericescĭ şi naţionale, la care trebue sĕ se avênte şi corpul învěţătoresc, ca fiĭ supuşĭ credincioşĭ bisericei şi naţiunii sale.

Frică sĕ avem numai de Dumnedeu şi nicĭ decât de *Banfe*, de *Wlassics* şi de alte paşale, căcĭ dilele paşalicului lor sunt numěrate la Dumnedeu, éră ale naţiunii române sunt eterne, ca şi ale genului omenesc!

Cat. Cens.

Epistolă deschisă

cătră profesorii şi învěţătorii românĭ din părţile ungurene.

Cu mare durere sufletéscă am audit în sĕptĕmânile trecute plângerea din rostul unui dintre cei mai înalt demnitar ai Bisericei romăne, dicĕnd: „Ce sĕ facem, Domnule, că ni-se duc profesorii la institute străine, décă nu le înmulţim salariile?"

Şi mai cu mare durere şi cu adevĕrată amărăciune a inimei am vĕdut şi cetit cele ce le scriu aprópe toţĭ corespondenţii gazetelor nóstre politice, despre desertarea unor învĕţătorĭ de ai noştri şi trecerea lor la şcóle de stat şi comunale, şi nu numai învĕţătorii, ci şi prea puţinele învĕţătóre, ce le avem — şi carĭ apar pe firmamentul românesc mai rarĭ, decât rarităţile — *ursa minor* de pe cerĭŭ — sunt cuprinse de acéstă bólă sufletéscă.

Domnilor şi Domnişórelor! E în general cunoscut, cumcă dascălii vechĭ au fost cu mult mai rĕu plătiţĭ, une-orĭ aprópe maltrataţĭ, nu numai la noi la Românĭ, ci şi la alte naţiunĭ. Sĕ ne aducem aminte de George Lazar la Bucurescĭ, care cu tóte că era cel mai zelos învĕţător, totuşĭ trebuia sĕ audă adese-orĭ: „Adă foc în ciubuc, Dascăle!" Şi dascălul asculta, şi se făcea punte şi luntre, numai sĕ pótă, nu trăi, cum trăiesc învĕţătorii noştri de astădĭ, ci aprópe numai vegeta. Şi óre pentru ce? Cum se putea, ca un om tinĕr, bine crescut, universitar de Viena, sĕ suporte o astfel de tractare, o astfel de nutrire? Ei, şi s'a putut şi făcut!

Cum s'a putut, ca dascălii călugĕrĭ şi civilĭ dela Blaşiu sĕ fi fost dascălĭ, sĕ fiă învĕţat şi ţinut prelegerĭ publice şi după prelegerĭ sĕ mérgă sĕ-şĭ aducă lemne din pădure?

Décă nu aţĭ fi aplicaţĭ a crede cele ce le scriu eu, poftiţĭ luaţĭ Is-

FOILETONUL „GAZ. TRANS."

Bĕtrâna cerşitóre.

de *Pietari Päivärinta*.

Trad. de **I. C. Panţu.**

(Fine).

S'a făcut diminéţă. Viscolul nu s'a curmat de loc, din contră a devenit mai furios. Dincolo peste o vale se zărea din când în când biserica prin zăpada spulberată. Slujbă nu era, căcĭ nu veniseră la biserică decât câţi-va creştinĭ, carĭ aveau de înmormêntat un copil. Clopotele sunau jalnic prin furtună, aşa de jalnic ca şi când ar prevesti o mare nenorocire. Preotul şi cliserul veniră la biserică numai pentru îngropăciune, şi îndată apoi merseră acasă, căcĭ pe aşa o vreme nu era de stat.

Valea încă era înfundată de omĕt astfel încât preotul, clisierul şi rudele copilului îngropat, o trecură cu caii mai mult înotând; şi nu era alt drum, trebuia sĕ trecĭ peste acéstă vale lată, care despărţea partea cea mai mare a satului de biserică. Ţi-se strîngea inima de gróză, când vedeĭ, cum caii se munceau prin zăpadă întocmai ca nisce sobolĭ, cum săniile săriau într'o parte şi înrr'alta, ér vizitii în piciore pe lada săniei se căzneau sĕ nu rĕstórne. Une-orĭ alunecau şi se rostogoleau cu sănii cu tot în nisce gropĭ de nu se mai vedéu urmele lor şi numai viscolul desfunda drumul, ca sĕ mérgă mai departe.

A trecut Lunia, şi viscolul nu se curmase, a venit Marţia, vremea era aceiaşĭ. Aşa ceva se întêmplă de tot rar. Aşteptând astfel schimbarea vremei, ni se urîse în sat. Ne petreceam timpul cu ce ne venea înainte ca sĕ mai alungăm urîtul. Dădui de nisce cărţĭ şi credeam ca sĕ-mĭ fac de lucru cu cetitul, când colo ce sĕ vedĭ tot cărţĭ, pe care le-am fost cetit înainte. Merserăm apoi prin vecinĭ sĕ mai omorîm timpul. Mai la fiă-care casă se vorbia de cerşitórea Ana, căcĭ eu, orĭ cât aş fi vrut, nu-mĭ puteam abate gândul dela ea. Fiă-care vorbia cu dispreţ despre ea, póte numai de aceea, că era — săracă! Intrebai, după asta, că ce va fi făcĕnd fie-sa Sana cu copilul ei pe aşa o vreme şi nefiind mamă-sa acasă. „Ticălósa aia nu duce lipsă, căcĭ bĕtrâna cerşesce pe orĭ-ce vreme şi-ĭ aduce de mâncare", mi-au rĕspuns toţĭ cei de faţă. Eu tăceaĭ, căcĭ eram călĕtor în acest sat străin, dér m'a cuprins o mare nemulţămire şi un simţ de o adêncă durere audind vorbele acestea.

Marţĭ după amédĭ se mai conteni vremea, într'atâta că nu mai ningea, dér crivĕţul bătea aspru şi rece. Fulgii de zăpadă spulberaţĭ umpleau câmpul ca nisce norĭ, astfel, că curţile şi căsciórele apăreau într'o mare de foc. Sórele se ivea câte puţin printre norii întunecaţĭ şi lumina împrejurimea învĕlită într'o haină mohorîtă.

Am stat destul în sat şi ne gătarăm trebile. Doream sĕ ne întórcem acasă, deşi calea nu era tocmai ademenitóre. In cele din urmă, ce era sĕ facem, a trebuit sĕ plecăm. Noi credeam că lumea şi pe astfel de vreme va eşi din sat sĕ desfunde drumul, dér în curênd ne-am vĕdut înşelaţĭ. Omenii îşĭ luară picioarangele alergară în grabă pe la coşarele lor, şi aduceau cu săniile nutreţ la vite. Alţii dedeau zăpada la o parte de lângă gardurĭ, pe carĭ le scoteau şi le duceau acasă ca sĕ facă foc. Nicĭ nu se putea altfel, pentru bieţii ómenĭ, carĭ nu şi-au adunat destule lemne, căcĭ acum tóte căile şi potecile în izlazurile şi 'n pădurea comunei, erau înfundate.

D'abia făcurăm a patra parte din drumul nostru. Am ajuns la o curte, şi eram bunĭ bucuroşĭ, că avem unde sĕ înoptăm. Ai casei se mirară, că am putut veni şi până aicĭ, căcĭ

toria Românilor din Dacia superióră de A. Papiu Ilarian, deschideţĭ la pagina 205 şi cetiţĭ:

„Sub Bob se aşeḑară în Blaşiu norme împĕrătescĭ: se sistemisà gimnasiul, profesorii se plăteau din venitele mănăstirei şi aveau 180—200 fl. pe an, din aceştĭ banĭ nicĭ trăì nu puteau; cei ce nu erau călugărĭ dau la seminariu numai pentru mâncare 16 fl. Aşa pentru vestminte, luminĭ, lemne, gustare, apoi cărţĭ, le rĕmâneau numai 40 cr. la lună. La unii dintre profesorĭ trebuiau sĕ le aducă părinţii de mâncare de acasă cu desagii în spate, sĕrăcia îi împingea pe unii profesorĭ de singurĭ trebuiau sĕ-şĭ aducă lemne cu spatele din pădurea Nişca, ca sĕ nu piară de frig“.

Aşa era, aşa au trăit dascălii noştri până la 1848 şi ei, cu tot traiul rĕu şi cu plăţĭ mai micĭ şi mai rele decât măciucaşii şi vătăşeii satelor, au sciut şi putut învĕţa şi cresce bărbaţĭ ca Iancu, Buteanu, Dobra, Micaşiu, Baronul Vasiliu, Ladislau Papp, Dimitrie Moldovan, Iacob Bologa consiliar de Curte, Eliă Macetlariu, George Bariţiu, ambii Mureşanĭ şi tótă acea pleiadă de prefecţĭ, tribunĭ, centurionĭ, carĭ mai neinteresaţĭ şi decât dascălii lor au servit naţiunea unii cu sacrificiul vieţei în 1848—1849.

Şi nu s'au plâns, nu au trecut în lagĕre străine, unde se plăteau salare duple, („dufla lehlung!“).

In mai puţin decât 50 anĭ, — un lustru al strămoşilor — atâta sĕ fi degenerat flórea naţiunei române, încât astăḑĭ învĕţătorii, pe carĭ 'i-a crescut ea cu mare greutate, cu multe sacrificii şi abnegaţiune, sĕ trécă pentru un os de ros în castre străine? Sĕ părăséscă şcóla română, care 'i-a crescut şi le dă pâne în gură şi sĕ trécă la şcólele de stat? Acel puternic strigăt şi cânt al lui Alexandri:

Fiă pânea cât de rea
Tot mai bună 'n ţéra mea.

Acest cântec atât de dulce şi atât de real, ḑic, sĕ nu fi făcut nicĭ o impresiune în sufletul lor? sĕ nu fii adus în vibrare tóte arteriele corpului lor?

Eu nu cred. Şi de cumva s'a întêmplat una ca acésta până acum, sper, că nu are sĕ se întêmple de aci înainte.

Dér îmĭ veţĭ ḑice: Ce credĭ, omule, nu scìi, că Christos a avut numai 12 Apostolĭ şi din aceştia unul l'a tradat etc. etc.? Sciu prea bine, rĕspund eu, dér în urmă trădătorul, mustrându-l consciinţa pentru crima ce a comis, s'a dus şi s'a spânḑurat. Şi cred firm şi tare, că rĕsplata Cerului îi va ajunge şi pe toţĭ aceia, carĭ pentru lăcomia de argint părăsesc taberile părinţilor, fraţilor, nepoţilor şi a tot némul lor, pentru a se pune în serviciul contrarilor noştri.

D-lor şi Domnişórelor! D-Vóstrĕ în 5—6, 10—15 anĭ, cât aţĭ studiat şi petrecut la şcóle micĭ şi marĭ, cred, că veţĭ fi auḑit, póte şi cetit, acea învĕţătură a Sântei Scripturĭ, care sună aşa: „Nu trăesce omul „numai cu pâne, ci şi cu cuvêntul „lui Dumneḑeu“.

V'aţĭ dat, — vĕ rog, — vre-odată sémă, ce va sĕ ḑică, ce însemnéză acest cuvênt al lui Dumneḑeu? Ca sĕ predice cine-va ḑiua şi nóptea cuvêntul lui Dumneḑeu, cum vor a-o interpreta unii bisericanĭ, nu se póte.

Eu cred, că acest cuvênt al lui Dumneḑeu e ceea ce în ḑiua de astăḑĭ numim *ideal.*

Care e idealul celor mai mulţĭ dintre D-vóstrĕ, a celor junĭ şi junişorĭ? — O tineră delicată, frumuşică, fără de al cărei amor cred, că nu ar puté trăì în lume. Ér pentru cei ce au prins şi strîns idealul de mai înainte în braţĕ-i, începe sĕ devină ideal fructul amorului lor: sunt ângeraşii resultatul acelui amor, e solicitudinea de crescere, de sănĕtatea, cultura şi bunăstarea lor.

Care a fost, care mai e idealul nostru, al bĕtrânilor? Pentru ce a cerşit, adunat şi dat Episcopul Clein 120,000 fl. şi moşia dela Sâmbăta şi Gherla în schimb pentru moşia dela Blaşiu? Pentru ce el şi toţĭ următorii lui în Episcopiă au sacrificat tótă starea şi averea lor, pentru ca sĕ ridice şcolĭ în carĭ sĕ se cultive şi întăréscă copiiĭ românĭ şi adevĕraţĭ creştinĭ? Pentru ce George Lazar s'a umilit a pune cărbunĭ pe ciubucul boeresc? Pentru ce Metropolitul Şiuluţiu şi-a tras bucătura dela gură — cum scrie în testamentul sĕu — numai ca sĕ pótă aduna banĭ, fondurĭ pentru cultura fiilor sĕi sufletescĭ? Pentru ce dascălii cei bĕtrânĭ au răbdat fóme, au suferit frig, au suportat atâtea greutăţĭ şi ostenelĭ? Pentru ce în ḑilele mai din urmă un Gojdu, un Şaguna, un Andronic şi mulţĭ alţii şi-au jertfit tótă averea?

Pentru ideal, Domnilor, pentru idealul, care i-a nutrit pe ei, pe noi, şi cred că vĕ va nutri şi pe D-vóstrĕ — idealul continuităţii neamului românesc; pentru ridicarea lui din întunerecul nopţii; pentru cultura şi mărirea lui!

Ei, dér precum o armată fiă cât de mare, bine instruită şi provĕḑută cu tóte cele de lipsă, nu va puté elupta victoria nicĭ-odată, décă oficerii şi gregarii ei încep a deserta şi a trece la adversar, aşa naţiunea română nu va ajunge la menirea şi chiămarea ei, décă dascălii, învĕţătorii, profesorii, doctorii, advocaţii, comercianţii, nobilii şi cel mai mic din fiiĭ ei desertéză şi trec în castre străine.

Unde, şi cum am sta astăḑĭ noi, décă de-o miiă de anĭ încóce căpitanii, conducĕtorii, nobilii noştri nu ar fi trecut în castre străine? Cât ar fi de mare numĕrul nostru, cât am fi de compacţĭ, décă nu ar fi părăsit Românii din Ţéra Haţegului şi de-alungul Mureşului ortodoxia primind reformaţia, prin care pierḑêndu-şĭ limba, au trecut, fără sĕ vré şi scie, în castre străine!

Sciu eu prea bine, că nevoia ne duce unde nu ni-e voia. Sciu şi cunosc nevoile, lipsele şi nĕcasurile tuturor; dér contest şi voiu sĕ probez, că nu tóte lipsele şi nĕcasurile sunt nevoi şi lipse adevĕrate, ele sunt în 99 casurĭ închipuite şi numai în al sutelea realĭ. Tot aşa şi încă mai bine se satură cineva cu mămăligă cu lapte, cu brânză şi chiar cu zamă de varḑă, ca şi cel ce sórbe numai supă şi mănâncă numai cărnarii, şi alérgă ca nebunul după pescĭ şi carne de animale sĕlbatice. Tot aşa de bine merge pe calea bisericei, pe drum séu pe promenadă cel încălţat cu opincĭ, cu încălţăminte de piele ordinară, ca şi cel cu ghete de lac, de piele rusécă, séu de ied. Tot aşa de bine e vĕḑut, şi primit în societatea cea bună cel ce e îmbrăcat cu haine simple, mai ieftine şi curate, ca şi cel îmbrăcat numai în samur şi catifea.

Cu atât mai vîrtos, pentru-că e peste tot cunoscut, că cei ce mănâncă mai puţin şi mai frugal, şi cei ce umblă desculţĭ, mai subţire — nu cu blănĭ — îmbrăcaţĭ, nu numai nu se rĕcesc, nu-şĭ strică stomacul, aşa încât sĕ fiă nevoiţĭ a-l regula şi face activ cu fel de fel de hapurĭ (pilule), ape minerale dulcĭ, acre şi amare, ca cele dela Marienbad, Vălcele şi Buda, carĭ costă fórte mulţĭ banĭ şi orĭ ajută numai puţin, orĭ nu ajută de loc, — ci şi trăesc mai îndelung, pot căştiga mai mult pentru fiiĭ, fiicele, une-orĭ şi pentru nepoţii lor şi, décă înbĕtrânind nu mai pot lucra şi căştiga, cel puţin cu larga lor esperienţă pot regula şi îndrepta pe-ai lor. De aceea ḑice proverbul român, că „bun e bĕtrânul la casa omului“.

Décă pentru acoperirea ăstor-fel de nevoi şi supĕrărĭ vréu sĕ trécă, şi au trecut câţĭ-va deja, apoi uşóră, fórte uşóră minte pórtă, cel puţin aşa de uşóră, încât sĕ nu fi înţeles şi sĕ nu vré a înţelege, că:

Fiă pânea cât de rea
Tot mai bună 'n ţéra mea.

Domnilor! cred toţĭ cunósceţĭ séu cel puţin veţĭ fi auḑit şi cetit câte ceva despre Popa Balint, séu cum 'i-aţĭ ḑice D-vóstrĕ: Reverenţia Sa părintele Protopop Simeon Balint: Popa Balint a fost om grav şi serios; dér décă gusta 2—3 pahară de vin — ceea ce trebue sĕ-o facă toţĭ bĕtrânii, pentru-că se ḑice şi crede, că ce e laptele pentru copii, aceea e vinul pentru bĕtrânĭ, — devenia cel mai iovial şi glumeţ om. In acéstă stare naturală şi fiéscă a lui, când se afla între amicĭ şi bine cunoscuţĭ, cânta:

Lupule nu mĕ mânca
Păn' va rĕsărì luna.
Déc'a rĕsărì luna
Eu la tine nu m'oiu da

Ca amic şi stimător al lui Balint, eu nu Vĕ cânt, ci Vĕ întreb: Cum vi-se pare: Sĕ nu fi rĕsărit încă luna Românismului? Şi décă a rĕsărit, precum sciu şi vĕd toţĭ cei cu ochĭ, Vĕ întreb: Pentru ce vĕ daţĭ pradă lupului? Credeţĭ dóră, că el nu vĕ va mânca, ci numai se va juca cu D-vóstrĕ? Nu e aşa, Domnilor! pentru-că ce apucă în gura lupului, nu mai scapă din gura lui.

Feriţi-vĕ decĭ, de gura lupului, şi trăiţĭ mai mult cu cuvêntul lui Dumneḑeu, decât cu pânea ce vi-o ofere el, trăiţĭ pentru idealul naţiunei româneseĭ.

2 Decemvre 1896.

I. A. Severu.

Crisă în guvernul român.

— Retragerea cabinetului Sturdza. Noul minister liberal. —

Ḑilele din urmă au fost fórte mişcate şi agitate pentru capitala română. Încă de mult se vorbia şi se scria de simţitóre ne'nţelegerĭ, ce s'au ivit nu numai în sînul fruntaşilor partidului liberal dela putere, ci chiar şi între miniştri.

Un isvor de căpeteniă al acestor neînţelegerĭ a fost fatala cestiune a Metropolitului-Primat. Nu puţin au contribuit însĕ şi escesele poliţienescĭ de Sâmbăta şi de Lunia trecute, mai ales cele de Lunĭ, sĕvîrşite înaintea Universităţii, unde cetăţenii şi studenţii au fost amar ciomăgiţĭ de bandele de agenţĭ poliţienescĭ, din causă că voiau sĕ petiţioneze la Senat în favórea Metropolitului-Primat, osîndit şi detronat, nu puţin au contribuit, ḑicem, ca Regele Carol sĕ dojenéscă pe guvern şi sĕ-l silescă astfel a se retrage. Regele a cerut revisuirea procesului Metropolitului. D-nii Sturdza şi Statescu însĕ n'au voit sĕ mai revină asupra mĕsurilor luate şi aşa au decis a se retrage.

---

drumul era strîmt printre gardurĭ, şi de Sâmbăta n'a mai trecut nimenea p'acolo.

Intrebai décă n'a întêlnit de Sâmbătă încóce vr'o bĕtrână cu un sac pe spate, care sĕ fi mers cătră sat.

„Aia trebuia sĕ fiă cerşitórea Ana; de ce mĕ întrebaţĭ?“ ḑise unul dintre cei de faţă.

„Sâmbătă séra era mai mórtă prin zăpadă. Am luat'o în sania nóstră şi am dus'o până la un bordei şi décă va fi plecat de acolo, de sigur a murit pe drum“, ḑisei eu când unul mĕ întrerupse:

„Sĕ fi murit aia? — Şi décă ar fi murit! Ea într'adevĕr n'a trecut p'aicĭ, dér o femee ca ea nu móre nicĭ prin viscolul cel mai mare. I-s'a mai întêmplat lucrurĭ d'astea şi nu 'i-a fost nicĭ pă dracu.... Póte va fi rĕmas la bordei“.

Aşa 'mĭ rĕspunse un om mai în vêrstă, care se părea a fi stăpânul casei. Voia par'că prin vorbele lui sĕ-mĭ dea sĕ înţeleg, ce vînjósă e cerşitórea Ana.

„Şi chiar sĕ fi murit, şi aşa nu era de nicĭ o trébă şi nimenĭ nu va plânge după ea“, — adause îngâmfat feciorul mai tinĕr al gazdei.

„Adecă, nu trebue sĕ vorbescĭ fără nicĭ o milă, trebue sĕ te gândescĭ mai întâi“, întrerupse gazda casei, ca şi cum el ar fi vorbit mai almintrelea despre bĕtrâna cerşitóre.

Era séra târḑiu şi ne culcarăm. Pe la mieḑul nopţei se auḑiau bătăi în uşe, ér prin curte sunau nisce clopoţei. Gazda casei a deschis şi după ce a dehămat, a poftit pe străinĭ în casă. Erau nisce măcelarĭ, carĭ cumpĕraseră vite prin sate şi acum duceau carnea la oraş. Viscolul ăsta 'i-a silit şi pe ei sĕ întârḑie câte-va ḑile pe drum. Mai pe urmă sătui de atâta aşteptat, au tocmit nisce cai, au împărţit povara pe ei şi au luat'o la drum prin pustiul întins, până aicĭ.

Cum intrară în casă cerură sĕ le facă foc, căcĭ de atâta oboselă în drumul lor greu şi neumblat, îngheţaseră mai de tot.

„Aţĭ intrat dumneavóstră în cale într'un bordei“, întrebai eu pe noii óspeţĭ.

„Da, am intrat“.

„Veḑut'aţĭ acolo o babă?“

„Străinul ăsta este cam curios; el nu se gândesce decât numai la cerşitórea Ana“, grăì gazda casei.

„Cine-i cerşitórea Ana?“ întrebară óspeţii sosiţĭ.

„E o babă de prin părţile ăstea, care cerşind prin satele vecine mergea cătră casă“, rĕspunse gazda.

„Aşa... numai o cerşitóre. Povara nóstră nu s'ar fi mărit décă o tăiam şi pe ea. Noi însĕ umblam numai după vite marĭ, după vite grase. Nu ne uitam noi la babe, de aceea nicĭ nu scim nimic despre ea“, grăiră măcelarii. — De Sâmbătă încóce a mai trecut cineva încolo?“ întrébă unul din ei.

„N'a trecut decât numai o sanie“, rĕspunse gazda.

„Acum stau ca ursu 'n bârlog şi aşteptă sĕ desfundăm noi drumul. Dér mĕ jur, că nu plec d'aicĭ până nu se face cale cum se cade, de-aşĭ sci că mănânc tótă carnea dela cele patru-spre-ḑece vite tăiate“, grăì unul dintre măcelarĭ.

S'au mai certat ei puţin şi în cele din urmă se puseră sĕ se odihnéscă.

A doua ḑi de diminéţă plecarăm şi spun drept, că ne-a venit fórte bine pe urmele măcelarilor. Prin luncă, ce-i drept nu se prea cunoscea urma, dér când am apucat prin pădure se vedeau brazdele prin zăpada móle, ér în drépta şi în stânga saniei era omĕtul peste capetele nóstre.

Adâncit în gândurĭ stam în sanie şi caii înaintau domol; nu era cu putinţă sĕ mergem tare, chiar şi unde drumul era mai bun. Copilul sta liniştit lângă mine, fără sĕ ḑică

Astfel s'a format apoi un cabinet liberal compus din persóne, carĭ n'au fost angagiate în cestiunea Metropolitului. Acest cabinet, se ḑice, că are misiunea înainte de tóte de-a resolva cestiunea Metropolitului-Primat. Noul ministru de interne a declarat, că va convoca pentru scopul acesta o consfătuire din bărbaţĭ politicĭ de tóte partidele.

Oposiţia grupului liberalilor disidenţĭ, în frunte cu d-l N. Fleva, nu încetéză de-a pretinde, ca sĕ se readucă Metropolitul în scaunul sĕu şi sĕ se pedepséscă agenţii poliţiei, carĭ au bătut şi au maltratat pe cetăţenĭ şi cu deosebire pe studenţii dela Universitate cu ocasiunea manifestaţiuuilor făcute înaintea Camerei şi a Senatului.

Directorul poliţiei a fost de-altmintrelea silit a se retrage şi în locul lui s'a numit prefect al poliţiei Bucurescilor d-l Caton Lecca. Cel mai vestit dintre bătăuşii poliţiei, un Ungur cu numele Szilagyi, care a comis multe sĕlbătĕcii, a fost executat chiar de popor, fiind amar bătut de câţĭ-va măcelarĭ, încât era aprópe sĕ móră, décă nu-i venia în ajutor un locotenent de sergenţĭ.

Ètă scirile, ce le primim despre numirea noului cabinet şi presentarea lui înaintea camerei:

Bucurescĭ, 4 Decemvre. „Monitorul Oficial“ de aḑĭ publică într'o ediţiă specială decretele regale, prin carĭ se numesc noii miniştri. Ètă cum e compus noul cabinet:

Petru S. Aurelian: preşedinte al consiliului şi ministru al agriculturei, industriei, comerciului şi domeniilor;

Gheorghe C. Cantacuzino: ministru al financelor;

Gheorghe Mârzescu: ministru al cultelor şi instrucţiunei publice;

Constantin Stoicescu: ministru al afacerilor străine şi ad-interim al rĕsboiului;

Vasilie Lascar: ministru de interne;

Stefan Şendrea: ministru al justiţiei; şi

Emanuel Porumbaru: ministru al lucrărilor publice.

Din cabinetul demisionat au trecut aşa déră în noul cabinet numai doi miniştri: d-nii Cantacuzino şi Stoicescu. Ceilalţĭ sunt toţĭ noi.

Bucurescĭ, 4 Dec. Astăḑĭ s'a presentat noul cabinet în Cameră, care s'a deschis la órele 1 şi 20 minute d. a. sub preşedinţa d-lui C. *Nacu*, presenţĭ fiind 112 deputaţĭ. Preşedintele noului cabinet, d-l P. S. *Aurelian*, se urcă la tribună şi cetesce decretul regal privitor la compunerea cabinetului; apoi dă cetire următórei declaraţiunĭ:

„In urma dimisiunei ministeriului presidat de d-l Dim. Sturdza, M. S. Regele, luând avisul presidenţilor Corpurilor legiuitóre, a bine voit sĕ mĕ însărnineze cu formarea noului minister. Inainte de a primi acésta înalta însărcinare, am creḑut de datoria mea sĕ consulte majoritatea representanţilnr ţĕrei şi numai după ce a binevoit a mĕ onora cu încrederea am constituit ministerul din sînul partidului naţional-liberal.

Noul minister, tare de sprijinul Domniilor vóstre, care represintaţĭ partidul naţional-liberal, va lucra cu tótă ardórea şi cu tótă rêvna, la realisarea programului partidului nostru.

Suntem încredinţaţĭ, că cu concursul binevoitor al d-vóstră vom putea resolvi spre satisfacerea generală cestiunile la ordinea ḑilei, carĭ cer o soluţiune pacînică şi cât mai neîntârḑiată.“

Acéstă declaraţiă a fost salutată cu aplause. M. *Ferikide*, luând cuvêntul, declară, că majoritatea va da tot sprijinul noului cabinet.

La o interpelare a d-lui *Delavrancea* rĕspunde noul ministru de esterne C. I. *Stoicescu*, că în adevĕr Sultanul din propria sa iniţiativă a dat o iradeă, prin care *pune poporul român din Macedonia în drepturĭ egale cu cel otoman*, aşa că Românii vor puté ocupa şi funcţiunĭ publice (Aplause).

Joi *primul Metropolit român*, numit de Sultanul în *noua Metropoliă românéscă din Macedonia*, înfiinţată cu reşedinţa în Bitolia, archiereul Antim a oficiat în capela română dela Pera S-ta liturgiă. (Aplause.) Românii din Macedonia sunt recunoscĕtorĭ Sultanului pentru drepturile, ce le dă, ér Camera română trebue sĕ esprime gratitudinea ei. (Aplause). — Guvernul s'a presentat apoi şi Senatului.

Scirea privitóre la înfiinţarea Metropoliei române în Macedonia a împărtăşit'o mai întâiu d-l Dim. Sturdza într'e întrunire a majorităţii guvernamentale de Joi séra, adaugênd, că Apostul Mărgărit a fost decorat de Sultanul cu Marea Stea a Medgidiei. In aceeaşĭ întrunire noul ministru de interne, d-l Vasilie Lascar, a declarat, că cabinetului 'i se impune ca prima datoriă resolvarea cestiunei Metropolitului-Primat.

Starea băncilor românescĭ.

A apărut **Compas românesc**. anuar financiar pe 1896, redactat de *Petra-Petrescu*. Anul IV. Conţine: date statistice asupra tuturor băncilor românescĭ; ordinea lor după anii de înfiinţare, după capitalul social, după total, după localităţĭ şi după comitate; tragerile la sorţĭ a efectelor de loteriă; *Legea comercială ungară*, continuare din anul trecut şi fine, tractând următórele materii: afacerĭ comerciale, conceptul lor; disposiţii generale despre afacerile comerciale, încheierea lor, îndeplinirea afacerilor comerciale, cumpĕrarea; afacerĭ de comisiune, de spediţiune, cărăuşie, antreposite; asigurările; afacerĭ de editură şi sensarie. — De vênḑare la autorul în Braşov. Preţul (incl. porto) 80 cr., pentru România 2 lei. — Compasul tipărit cu spesele institutului „Albina“ e cu 2 cóle mai bogat ca în anul trecut.

Din cuprinsul arătat aci se póte vedé, cât de preţios şi folositor este acest Compas pentru toţĭ cei ce se ocupă cu afacerĭ comerciale şi de bancă. Cu deosebire partea, care se ocupă cu starea băncilor nóstre, este redactată şi arangiată într'un mod fórte practic, presentând un tablou fórte minuţios şi esact asupra tuturor băncilor românescĭ dela noi, înşirând cu numele pe toţĭ membrii direcţiunilor, ai comitetelor de supraveghiare, pe toţĭ funcţionarii singuraticelor băncĭ etc. Imprumutăm din interesantul Compas al d-lui Petrescu următórele date:

Pănă aḑĭ avem înfiinţate *52 de băncĭ*, ér în dncursul acestui an s'au făcut paşĭ pentru înfiinţarea încă a unei băncĭ în Zlatna cu capital fundamental de 50,000 fl. împărţit în 1000 acţii de câte 50 fl.

Intre cele 52 de băncĭ esistente deja, locul prim îl ocupă, după cum se scie, „*Albina*“ din Sibiiu, care are şi o Filială în Braşov. Acesta e singurul institut românesc, care emite scrisurĭ fonciare (de câte 500 şi 1000 fl.) Capitalul sĕu social este de 600,000 fl., fondul de reservă 282,510 fl., fondul de pensiune 94,096. Depunerile „Albinei“ au ajuns anul trecut la suma de 5.115,235 fl. Profitul curat al sĕu a fost anul trecut 124,311 fl.

Urméză în locul al doilea „*Victoria*“ din Arad cu capital social de 300,000 fl., fond de reservă 84,003 fl., fond de pensiune 5450 fl. Depunerile au ajuns în timpul din urmă la un milion; venitul curat a fost 43'229 fl. „*Timişana*“ din Timişóra cu capital social de 280,000, fond de reservă 30,014 fl., depunerĭ 393,243 fl., profit 17,861 fl. „*Silvania*“ din Şimleu cu capital social de 150,000, fond de reservă 41,643, depunerĭ 338,083 fl., profit 25,531. „*Patria*“ din Blaşiu cu capital social de 110,000 fl., fond de reservă 50,648, depunerĭ 524,783, profit 18,074 fl. Urmeză apoi alte 6 băncĭ cu capital social de câte 100,000 fl., ér celelalte cu capitale mai micĭ.

Tóte băncile împreună representă un capital social de 3.234,628 fl.; depunerile 11.720,932; profitul anului trecut 448,517 fl.

După anii, când s'au înfiinţat, institutele nóstre de banĭ se împart astfel:

1872 Albina.
1879 Aurora, Feldru.
1883 Furnica.
1884 Sĕlişte.
1885 Ardeleana, Hunedóra, Ilva-mare, Speranţa, Timişana.
1886 Economul, Mureşana, Patria.
1887 Arieşana, Auraria, Sebeşana, Victoria.
1888 Bistriţana, Haţegana, Lugoşana, Silvania.
1889 Beregsana.
1890 Comóra, Someşana.
1891 Chişodana, Crişana, Făgeţana, Mielul, Munteana, Riureana.
1892 Fortuna, Iulia, Oraviciana, Sătmăreana.
1893 Brădetul, Concordia, Lipovana, Olteana, Ulpiana, Unirea.
1894 Luceaferul, Parsimonia, Şoimuşana.
1895 Berzovia, Bocşana Corvineana, Detunata, Doina, Hondoleana, Monoreana, Sentinela, Vlădeasa.

După comitate.

Alba-inferióră: Auraria, Detunata, Iulia, Patria. *Arad*: Victoria. *Bistriţa-Năsĕud*: Aurora, Bistriţiana, Feldru, Fortuna, Ilva-mare, Monoreana, Şoimuşana, Speranţa. *Caraş-Severin*: Berzovia, Comóra, Fageţana, Lugoşana, Oraviciana. *Cluj*: Economul, Vlădeasa. *Făgăraş*: Furnica, Olteana, Parsimonia, Unirea. *Hunedóra*: Ardeleana, Corviniana, Crisana, Haţegana, Hondoleana, Hunedóra, Ulpiana. *Murĕş-Turda*: Mureşana. *Sătmar*: Sătmăreana. *Selagiu*: Silvania. *Sibiiu*: Albina, Brădetul, Mielul, Sebeşana, Sĕlişte. *Szolnok-Doboka*: Riuriana, Someşana *Timişul*: Beregsană, Chişodana, Lipovana, Luceafĕrul, Timişana. *Torontal*: Bocşana, Concordia, Sentinela. *Turda-Arieş*: Arieşana Doina, Munteana.

Cine are „Compasul“ d-lui Petrescu din toţĭ patru anii, va afla din el, că pe lângă tot avêntul frumos, ce l'au luat băncile nóstre în anii din urmă, în asĕmênare cu institutele de banĭ maghiare şi săsescĭ, numĕrul lor încă şi aḑĭ este de tot prea mic.

Alte amĕnunte şi povĕţuirĭ de mare folos le vor afla cei ce vor cumpăra „Compasul românesc“ al D-lui Petra-Petrescu, din care am reprodus aicĭ numai câte-va date.

SCIRILE ḐILEI.

— 23 Noemvre.

Maghiarisarea unei comune de coloniştĭ. Foile din Budapesta aduc cu multă bucuriă „patriotică“ scirea, că noua comună de coloniştĭ „*Szapariliget*“ din comitatul Aradului, înfiinţată nu de mult, înaintéză cu paşĭ repeḑĭ spre maghiarisare. Comuna constă din 1470 locuitorĭ, dintre carĭ jumĕtate sunt Maghiarĭ, ér ceilalţĭ sunt Şvabĭ şi Slovacĭ, carĭ din marĭ depărtărĭ au fost aduşĭ şi colonisaţĭ aicĭ. Ca la 150 dintre ei au cerut maghiarisarea numelor lor şi ale familiilor lor şi de aci provine marea bucuriă „patriotică“ a foilor unguresci. Din Zlovsky s'a făcut *Apáczai*, din Jung s'a făcut *Jó*, din Lenko-*Magyarosi* etc. Ca locuitorii slovacĭ şi chiar şi Şvabii sĕ-şĭ fi batjocurit înşi-şĭ şi de bună voiă numele în asemenea mod, nu ne vine a crede. Maghiarisarea se va fi făcut, de sigur, prin cine scie ce funcţionarĭ năsdrăvanĭ din acel comitat, ér bieţii coloniştĭ, carĭ se simt străinĭ pe pămênt străin, trebue sĕ înghită şi sĕ tacă.

---

o vorbă în par'că anume sĕ nu mĕ abată dela gândurile mele.

„Ce eştĭ aşa căḑut pe gândurĭ?“ mĕ întrebà în cele din urmă.

„Mĕ cuget într'una la biata bĕtrână, pe care am întâlnit'o Sâmbătă pe drum“, rĕspunsei îndată.

„Imĭ pare că prea mult îi ducĭ grijea. Bĕtrâna a rĕmas la bordei, e lucru firesc, că n'a putut pleca pe aşa o vreme“.

Copilul are dreptate, gândeam în mine şi fără sĕ-i rĕspunz, ne-am continuat calea.

Eşind din pădure am ajuns într'o luncă întinsă peste care aveam sĕ trecem. Drumul nu se mai vedea aşa de bine, căcĭ viscolul oblise zăpada. Caii ţineau bine şi înaintarăm cam jumĕtate din luncă. La marginea drumului se vedea o grămăjue de zăpadă mai mărişóră de cum se fac de obiceiu prin luncĭ. Trebue că aicĭ s'a întărit zăpada, căcĭ unele părţĭ ale grămăjuei sunt mai ridicate, deşi vêntul ar fi spulberat zăpada de o potrivă. Era lucru curios. Dădui hăţurile băiatului şi eu mersei la grămăjue sĕ vĕd ce este.

Cufundându-mĕ la fiă-care pas în zăpadă ajunsei la grămăjue şi începui sĕ scormonesc cu piciorul. Nicĭ n'am scormonit bine şi ceva se vĕḑu prin zăpadă. Era un sac cu fălii de pâne — sacul cerşitórei Ana! — De bună sémă l'a aruncat când a vĕḑut că nu mai póte, numai ca sĕ-şĭ scape viaţa.

„Dómne, Dumneḑeule!“ strigà băiatul, când a vĕḑut sacul, căcĭ acum par'că presimţea nenorocirea. Scieam noi bine, că nicĭ bĕtrâna nu póte fi departe. Adusei sacul în drum şi mĕ întorsei la mormanul de zăpadă sĕ caut mai departe. Scormonind într'una eşiră la ivélă nisce sdranţe şi numai decât se vĕḑu şi bĕtrâna. Sermana babă era ţapĕnă şi îngheţată. Sângele ei îngheţat nu mai topia zăpada de pe faţă, care acum nu mai era umedă. Dădui zăpada la o parte şi o adusei pànă la sanie. Faţa ei era blândă şi liniştită şi era cu mult, fórte cu mult mai frumósă ca când o vĕḑusem mai pe urmă. Mi se părea, că sĕ uită la noi şi ne ḑice: „ce ómenĭ bunĭ sunteţĭ dumneavóstră; nimenea până acum nu mi-a arătat atâta bunăvoinţă. E mult prea mult pentru una ca mine, căcĭ vai, e o mare deosebire între mine şi dumneavóstră“.

Buzele bĕtrânei erau par'că ar zîmbi; par'că s'ar mişca şi par'că ar şopti ceva, ér braţele sdrenţuite, ca cum ar tremura. Mi-se părea ca şi cum aş auḑì o voce lină ḑicênd: „de ce sĕ mĕ mai plâng, căcĭ şi aşa n'am s'o mai duc mult“.

„De ce sĕ mĕ mai plâng, căcĭ şi aşa calea mea e scurtă“, repetai eu. Băiatul mĕ înţelese, căcĭ îşĭ aducea aminte, cine rostise aceste cuvinte. Când a auḑit pentru întâia óră aceste vorbe 'i-a făcut o adêncă durere în sufletul lui, ér acum isbugni în plâns. Spunea adeseorĭ, cum îi tremura mânile bĕtrânei sgriburite, când sermana a ḑis aceste cuvinte.

„Trebue sĕ ne întórcem şi sĕ mergem în sat“, ḑisei cătră copilul meu. Fără nicĭ o vorbă aşa am şi făcut. Am pus pe bĕtrâna în sanie cu sacul ei şi am acoperit cu un ţol.

Era pentru a doua óră, că 'i-am făcut loc în sanie, dér cu totul altfel era acum starea. Atuncĭ mai avea o inimă caldă, care simţea şi suferea. Acum însĕ simţul ei era stins şi suferinţele terminate. Atuncĭ îşĭ simţia pe deplin starea ei de jos şi despreţuita, în care se afla, şi doria din suflet şi presimţea că mórtea o va scăpa din crâncenele ghiare ale societăţii omenescĭ (ale ómenilor). Acum era scăpată, căcĭ s'a luptat până în cele din urmă, şi prin acéstă luptă crâncenă a câştigat dreptul, ca sĕ fiă dată érăşĭ pămêntului, acelaş drept ca şi bogaţii împetriţĭ la inima din lumea acésta. Mórtea sin-

Jubileul unui preot. D-l *Iosif Suciu*, parochul român gr. or. din Lipova, şĭ-a serbat erĭ, în 3 Decembre n., jubileul de 50 de anĭ al preoţiei sale.

—o—

Nouă înarmărĭ în Germania. Comisiunea pentru apĕrarea ţĕrei în Germania, a căreia preşedinte este prinţul Albrecht, se va întruni érăşĭ în curênd pentru a se sfătui asupra progreselor, ce s'a făcut cu ajutorul sciinţei în alte state în armamente, spre a ale introduce şi în Germania şi tot-odată a se sfătui asupra perfecţionării mijlócelor technice a le armatei germane.

—o—

Logodnă. Aflăm cu plăcere, că d-nul *Virgil Oniţiu*, directorul gimnasiului român din loc, s'a logodit astădĭ cu gentila d-ră *Victoria M. Branisce.* — Adresăm tinerei părechĭ şi familiilor felicitările nóstre cele mai cordiale!

—o—

Jurămênt contra beuturei. Foilor maghiare li-se scrie din Nordul Ungariei: In întreg comitatul Arva n'a fost ómenĭ mai beţivĭ ca în comuna Bezine înaintea alegerilor de deputat. Pe timpul alegerilor unii corteşĭ ai partidei contrare a cumpĕrat tóte cârciumile (trei la numĕr) din acea comună, aşa că locuitorii n'au putut căpĕta nicĭ un picur de beutură. Acum după alegerĭ poporul, indignat fiind de cele mai dinainte, s'au legat sub jurămênt greu, că de aicĭ încolo nu vor mai bea beuturĭ spirtuóse. Tot astfel a procedat şi locuitorii comunei Sikavka.

—o—

Nenorocire. Neguţătorul Pavel Krem din Visma, a trimis în 28 l. tr. la Lipova pe ţĕranul Todor Negru sĕ-i têrguéscă din oraş mai multe lucrurĭ. Negru după-ce a gătat de têrguit s'a îngrijit şi de sine, îmbĕtându-se binişor de rachiu şi apoi a plecat cătră casă. Pe drum Negru îşĭ aprinse o ţigară, şi — după cum spun ómenii, carĭ l'au vĕdut, cântând mâna caii până ce a adurmit în car pe nesce paie. De bună sémă, că Negru cum era beat, adurmind a scăpat ţigara din gură, ér paiele, ce se aflau în car s'au aprins şi din aceste s'a aprins şi un ulcior cu petroleu. Esplodând petroleul tóte hainele şi pĕrul lui Negru au luat foc. Caii au început la fugă cu carul, Negru s'a tredit şi înspăimântat, vĕdêndu-se în flacărĭ, a sărit jos din car. Nenorocitul Negru însĕ a păţit'o rĕu, de-órece sărind din car şi-a rupt osul spinării, în urma cărei loviturĭ şi a ranelor causate de flacărĭ a murit numai decât.

—o—

Omorîtă de o măimuţă. Dilele acestea s'a petrecut în Budapesta o scenă înfiorătore. Pe muntele Gellért, într'o vilă trăia retrasă deja de mai mulţĭ anĭ vĕduva Clara Löcsey, fosta soţiă a unui oficer. D-na Clara ţinĕ o mulţime de animale, cânĭ, pisicĭ, porumbĭ, papagai şi alte multe paserĭ frumóse. Pe lângă tóte aceste vĕduva Clara mai avea şi o maimuţă, un pavian frumos. De acésta îi plăcé mai tare şi ea însăşĭ îl nutrea tot-déuna. In sĕptĕmâna trecută femeia se bolnăvì de scarlat şi nutrirea măimuţei a încredinţat'o servitórei. Femeia a audit mai de multe-orĭ, că maimuţa urla puternic şi cugeta, că servitórea ar fi causa, de-órece nu 'i-ar da de mâncare. Vĕduva Clara s'a sculat din pat mai de multe-orĭ şi a vĕdut de maimuţă, odată érăşĭ se scólă sĕ vadă de ea, dér cât ce întrà în odaia, unde era măimuţa, acésta se aruncà asupra femeii şi-i rupse pielea şi carnea de pe obraz. La strigătul nenorocitei femei au alergat întru ajutor servitórea şi vecinii şi numai abia, ca prin minune le succese a scăpa pe femeia din ghiarele măimuţei. Vĕduva Clara în urma ranelor causate a dóua di a murit.

—o—

Esposiţiă francesă de tablourĭ în Petersburg. In 24 Noemvre s'a deschis în capitala Rusiei în presenţa Ţarului şi a Ţarinei esposiţia de tablourĭ francese. Părechia imperială a fost primită în sunetul imnului rusesc de contele Montebello. După ce a încetat musica Ţarul a ordonat sĕ se cânte „Marseillesa", pe care Ţarul a ascultat'o cu chipiul în mână. Ţarul a stat în esposiţiă peste o óră şi a cupĕrat mai multe tablourĭ dela artiştĭ francesĭ. Portretul preşedintelui Faure era aşedat în esposiţiă lângă chipul Ţarului Niculae II.

—o—

Cununia. D-l *Constantin Stancu* din Bucurescĭ şi d-ra *Flórea S. Voicu* din Braşovul vechiŭ se vor cununa mâne, 24 Nov. v. c. în biserica S-tei Adormirĭ din Braşovul-vechiŭ. — Dorim viéţă fericită tinerei părechĭ!

—o—

Se cautà editor pentru următórele opurĭ: 1) Un volum de poesii poporale, 2) Un volum de poveştĭ poporale, 3) Un volum de novele poporale, 4) Un volum de novele traduse. A se adresa la autorul lor d-l *Ión Pop-Reteganul* în Reteag. (Retteg, Transilvania.)

—o—

—o—

Călindarul Plugarului pe 1897, edat de Tipografia *„A. Mureşianu"* din Braşov, a eşit de sub tipar şi se espedéză dilnic. Acest călindar întră acum în anul al 5-lea, avênd un cuprins tot mai bogat şi mai interesant. De astă-dată în călindar se cuprind şi mai multe chipurĭ frumóse. Pe pagina primă se află portretul fericitului întru pomenire *Ioan Barac*, marele scriitor poporal dela începutul acestui veac, ér în text se află scrisă istoria vieţei şi lucrărei lui. Partea calendaristică este mai bogată ca până acum, îndreptându-o şi îmulţindu-o după trebuinţele ivite, însemnând până şi evangeliile, ce sunt a se ceti în fiă-care Duminecă. Pentru a economisi din spaţiu, mĕsurile dĕ lungime şi greutate, competinţele de timbre şi tacse, taxele pentru poştă şi telegraf etc. s'au cules cu litere micĭ de tot. Mai ales tarifa pentru telegrame şi taxele postale pentru scrisorĭ şi pachete s'au adus pe lung şi pe larg după cele mai nouĕ ordinaţiunĭ postale. Têrgurile sunt de-asemenea îndreptate şi corectate. Urméză Introducerea de Ioan *Georgescu*, şi apoi vine parte literară. Acéstă parte este mult mai bogată ca în călindarele din anii trecuţĭ, cuprindênd ea singură vre-o 42 pagine cu cele mai frumóse istorisirĭ, poesii etc., tóte scrise pentru popor şi fórte interesante. In partea economică de-asemenea se află o seriă bogată de articulĭ de mare interes pentru plugarĭ, precum: Rotaţiunea în economia comassată, Lucrarea pămêntului, Tovrĕăşiile economice, Intrebuinţarea vacilor la lucru, Păşunatul vitelor, Văruitul grâului de sĕmênţă, Legumile bostănóse, Culesul şi pĕstratul pómelor şi altele. La urmă vin felurite poveţe, glume etc. cum şi o mulţime de anunţurĭ.

Călindarul se află de vêndare la „Tipografia A. Mureşianu" în Braşov şi la librăria N. Ciurcu; costă şi de astădată *numai 25 cr.*, ér trimis prin poştă 30 cr. Celui ce cumpĕră de-odată mai multe esemplare, li-se dă rabatul cuvenit.

Ţarul şi pressa ruséscă.

Din Petersburg se raportéză, că Ţarul Nicolae II. pregătesce pentru Ruşĭ de Pascĭ, ca dar, libertatea pressei. Cu alte cuvinte Ţarul pregătesce o reformă, care deşi nu va aduce încă pressei libertatea dorită, dér cel puţin o va libera de cătuşele de astădĭ în mare parte.

Ţarul Nicolae II îndată după încoronarea sa s'a arĕtat ca amic al pressei rusescĭ, oferind un milion de ruble în folosul gazetarilor ruşĭ. El a dovedit printr'asta, că stiméză péna bărbaţilor, carĭ stau în serviciul publicisticei.

Cu tóte aceste hotărîrea Ţarului nu este lăudată de bărbaţii de stat şi de consiliarii bisericescĭ ruşĭ din şcóla vechiă. Aceştia dic, séu mai bine se tem, că libertatea pressei rusescĭ fórte uşor póte sĕ subgrópe principiile de stat rusescĭ. De altă parte patrioţii din şcóla nouă, carĭ în cea mai mare parte aparţin nouei generaţiunĭ sunt însufleţiţĭ de hotărîrea Ţarului Ba unii dintre ei îşĭ dau silinţa a face ca acéstă libertate a pressei sĕ se estindă şi asupra regatului Poloniei. Contra acestei idei protestéză cu trup şi suflet vechii consiliarĭ, căcĭ se tem de influinţa polonă în Petersburg.

Nu scie decĭ cu privire la Polonia ce va fi, dér se pare, că şi pressei polone se vor face unele concesiunĭ. Se dice, că în Polonia va fi delăturată censura şi se va introduce numai óre-care control asupra scrierilor periodice polone, care control va fi condus de ministrul de interne.

Editarea gazetelor şi a cărţilor va atêrna în genere şi de aci 'ncolo dela câştigarea unei concesiunĭ. Cel ce va cere o astfel de concesiune va trebui sĕ dovedéscă, că a absolvat unde-va în împĕrăţia ruséscă cel puţin o şcólă medie.

Scrierile periodice vor fi libere de timbru. Autorităţile politice şi poliţienescĭ trebue sĕ grijéscă, ca sĕ nu se facă abus cu libertatea presei. Aceste autorităţĭ nu vor avé dreptul sĕ confisce, ci numai sĕ avertiseze ca şi până acuma pe editorii scrierilor etc., că au trecut marginea permisă. Pentru fiă-care avertisment (dojană) sĕ cere mai 'nainte hotărîrea tribunalului; numai atuncĭ avertismentul e valabil.

Până acum n'a străbătut, decât atâta, în publicitate. Consfătuirile miniştrilor continuă încă, după cum i-se raportéză diarului *„Narodni Listy"*, şi despre aceste sĕ ţine mare secret. La consfătuirĭ, la carĭ ia parte în persónă Ţarul sunt chiemaţĭ şi doi profesorĭ şi doi diariştĭ.

Érăşi proces politic?

Din *Gherla*, ni-se scrie cu data de 3 Decemvre n.: Erĭ mĕ presentasem la oficerul stărei civile şi notarul oraşului Gherla, sĕ-mĭ elibereze un paşaport de liberă trecere în statele Europei. La început mi-a promis şi mĕ pofti sĕ ocup loc. Eu îi rĕspund: n'am venit sĕ şed, ci sĕ plătesc cât costă preţul paşaportului şi sĕ mi-se ia semnele, fiind-că mĕ grăbesc. El îmĭ rĕspunde: bine, poţĭ merge şi aştéptă că-ţĭ va sosi în timpul ce-l mai scurt.

Când sĕ-mĭ iau rĕmas bun onorabilul notar Armean mĕ opresce spunêndu-mĭ, că *nu-mĭ dă paşaport, fiind-că am proces politic;* îl întreb, ce poftesce dela mine, îmĭ rĕspunde cu obrăznicíă, că *„am făcut politică"*, *„am agitat contra statului maghiar"*, *„am luat parte la mai multe manifestaţiunĭ de trădare a statului maghiar"*. — On. D-le Redactor şi onoraţĭ cetitorĭ ai „Gazetei". Spuneţĭ mĭ, Vĕ rog, este óre acest armean „patriot" cu mintea la loc când îmĭ spune astfel de lucrurĭ el tocmai, care scie, c'am servit un an de dile, ca soldat, în care timp, chiar de-aşĭ fi voit, nu mi-a fost posibil de-a face politică; de 3 sĕptĕmânĭ m'am eliberat din armată şi abia am timp sĕ-mĭ pun lucrurile în ordine, nu sĕ „aţîţ" contra dumnialor séu a statului.

Dér eu fără paşaportul Armeanului renegat pot sĕ fiu, şi mĕ mândresc a-i dice: „Orĭ cât timp Român voiŭ fi (fără paşaport armenesc), nu mĕ tem că voiŭ peri!"

Theodor Boca-Someşeanul.

Făgăraş, 30 Nov. a. c.

Dela societatea „Progresul" din Făgăraş. Intr'o şedinţă a acestei societăţĭ, ţinută pe la începutul lui Noemvre c., fostul

---

gură a făcut'o de o potrivă cu ceilalţĭ ómenĭ aicĭ pe pămênt.

Când am întêlnit pentru întâia óră pe acéstă bĕtrână, şi am luat'o în sanie şi am acoperit'o, avea încă o inimă de mamă, care iubea pe urgisita şi căduta sa fică, pe Sana, şi care singură o iertase pentru pĕcat. Acum şi acéstă singură inimă, care iubea pe Sana, s'a făcut rece; nu mai putea iubi, nu mai putea dice vorbele: „sermana Sana! — — toţĭ o despreţuiau şi o alungau pe biata Sana!" Acéstă inimă rece iubia şi cinstea odinióră pe tótă lumea, dér nimenea nu o iubea şi nu o cinstea pe ea.

Plecarăm cătră sat. Pe drum nicĭ o vorbă. Ajunserăm la casa, unde înoptasem mai pe urmă. Feciorul cel mai tinĕr al gazdei ne-a întrebat că de ce ne întórcem.

„Am găsit ceva pe drum", rĕspunsei eu.

„Şi ce aţĭ găsit?" ne întrebà el, alergà la sanie şi ridicá ţolul.

„Privirea lui dădù de faţa mórtei. Era acum aşa de aspră, aşa de rece. El incremenì, făcù un pas înapoi şi strigà:

„Dumnedeule! Cerşitórea Ana e mórtă!"

Se părea, că bĕtrâna chiar şi acum a vorbit ceva, dér mĕ tem, că acest om n'a audit vorbele ei, căcĭ vorbe ca acestea se aud numai în inimă, numai în conscienţă. Luai asupră-mĭ, în numele bĕtrânei sĕ tălmăcesc vorbele, care mie, îmĭ sunau în urechĭ şi grăii:

„Şi chiar sĕ fi murit, şi aşa nu era de nicĭ o trébă, şi nimenĭ nu va plânge după ea?"

Tinĕrul îşĭ recunoscù vorbele sale, ce le disese mai înainte, şi acum în faţa celui ce apăra pe bĕtrâna, 'i-au cădut ca un trăsnet în sufletul sĕu.

Il apucà un tremur şi se clătina pe picióre*).

„Am fost nedrept, când am rostit acele vorbe", grăì tinĕrul şi cam cu paşii împleteciţĭ întrà în casă. — Curênd după aceea veniră gazda, şi ceilalţĭ óspeţĭ dimpreună cu măcelarii, carĭ încă nu plecaseră.

„Aşa déră totuşĭ cerşitórea Ana a murit pe drum pe viscolul ăsta. Cu tot dreptul era grija ce vĕ cuprinsese", grăì gazda casei p'aci 'n colo.

Chiar şi el, care totuşĭ a arătat óre care milă când vorbiam aséră de biata babă, chiar şi el, care se arăta mai cumpĕtat la vorbă, care tăiase vorba fiu-sĕu dicênd: „Nu trebue sĕ vorbescĭ fără nicĭ o milă, trebue sĕ te gândescĭ mai întâiu", chiar şi el părea că privesce lucrul acesta, ca şi cum ar fi ceva firesc şi de tóte dilele. Nu era faţă de biata rĕposata nicĭ mai rece, nicĭ mai cald, ca în séra trecută. Era un om, care în întréga lui viéţă a trecut de un om cum se cade, de un om cinstit şi care de sigur aşa va fi cât va trăì, dér în inima lui nu încăpeau simţeminte mai delicate.

Măcelarii şi băiatul gazdei stau lângă sanie cu ochii plecaţĭ în pămênt. — Mĕ uitam la măcelarĭ. Unuia îi pica lacrămile din ochii şi acest lucru mĕ reţinù de a rostì vorbele, ce le aveam pentru ei.

Aşa e în lume. Când mórtea se pare departe, facem de multe-orĭ glume, une-orĭ chiar de tot nepotrivite, ér decă vedem mórtea ne îngrozesce pe fiă-care din noi.

Indată apói plecarăm cu mortul în sat. De aci până în sat drumul se făcuse mai bun, căcĭ mai umblase lume pe el. Merserăm cu mórta la primarul satului.

„Trebue sĕ facem cele de lipsă, ca sĕ o îngropăm".

Acest „trebue" mi-a sunat în urechĭ ca o voce, care arată, în ce

*) Prin acéstă mişcare a tinĕrului ni-se dă sĕ înţelegem că el a fost *„omul de omenie"* despre care a amintit baba, când istorisea despre fie-sa.

președinte d-l Dr. Ioan *Șenchea*, a abdis din calitatea de președinte al societății „Progresul“. Tot în acea ședință a abdis și secretarul Ioan Berescu. Pentru întregirea locurilor devenite astfel vacante s'a ținut o ședință estraordinară în Noemvre. Presidiul l'a dus d-l vice-președ. Acéstă adunare a fost fórte bine cercetată. Erau peste patrudecĭ de persóne de față.

După autenticarea protocolului ședinței generale premergĕtóre, cetindu-se părerea comitetului în causa ocupărei locurilor vacante, membrul Ión Turcu a propus, ca sĕ se alégă președinte al societății dl vicar Basiliu Rațiu, ér secretar sĕ se alégă secretarul de până acum Ión Berescu. Membrul Clement Grama, spriginit de membrii dr. Nic. Șerban deputat, Iuliu Dan protopresbiter și Nic. Aron paroch, a propus ca sĕ se suspendeze ședința pe vre-o câteva minute pentru consultare, ceea ce s'a și primit.

După redeschiderea ședinței, membrul Nicolae Aron, ca resultat al consultărei avute, propune, sĕ se alégă președinte al societății membrul d. Ioan *Turcu*, ceea ce din partea adunării generale s'a și primit cu unanimitate. La propunerea noului președinte, s'a ales tot cu aclamațiune de secretar d-l Ión *Berescu*, învĕțător.

Astfel întregit comitetul acestei societăți, ii dorim sprijin și progres.

X.

Pentru șcólele românescĭ din Bucovina.

Dilele recute, d-l deputat bucovinean *Lupul* a desvoltat în comisiunea budgetară a parlamentului austriac o luptă energică în interesul învĕțămĕntului român din Bucovina.

D-sa a protestat în contra închiderei școlei medii din Siret și a arătat, că e lipsă, de-a se înființa un gimnasiu inferior în acel oraș. S'a provocat la hotărîrea adusă din partea dietei (la propunerea d-sale) încă în anul trecut cu privire la înființarea de *classe paralele românescĭ* la gimnasiul din Cernăuțĭ și a cerut sĕ se ducă în deplinirea acéstă hotărîre. A întrebat, care e piedeca, de nu se permite deschiderea unei *scóle superióre de fete române* în Cernăuțĭ pe spesele fondului religionar gr. or., deórece guvernul încă în anul 1892 a recunoscut necesitatea acestei școle?

După acestea s'a ocupat cu școlele poporale din Bucovina și a cerut, ca *copiii sĕ fiă mai mult instruațĭ în limba lor maternă.*

A cerut apoi ca *pedagogia din Cernăuțĭ* sĕ se impartă în două: o parte sĕ fiă pentru Românĭ și alta pentru Rutenĭ. In ce privesce postul de învĕțător pentru *lucrul de lemnăria la școla din Câmpulung*, care școlă e înființată între Românĭ și e cercetată aprópe numai de Românĭ, d-nul deputat Lupul a cerut, ca acest post sĕ se ocupe printr'un bărbat, care cunósce perfect limba română, ca astfel instrucțiunea sĕ nu fiă împedecată.

Corul școlarilor.

E cunoscută pretutindenea însemnĕtatea corurilor marĭ vocalĭ, și înfluința lor asupra desvoltării gustului estetic și a simțului de pietate la poporul nostru. Dér un asemenea cor mare și imposant, cum e mărețul cor de plugarĭ din Chisĕtĕu, etc., nu pretutindenea se póte organisa și susținea după tóte condițiunile; și nu tot insul dispune de cunoscințe largĭ musicalĭ, ca se pótă instrua, conduce și susținé la înălțimea sa un asemenea cor vocal. După-ce însĕ oficiul nostru învĕțătoresc este încopciat și cu cantoratul, *învĕțătorul, vrênd nevrênd trebue sĕ propună cântarea*, cu câte cunoscințe musicalĭ are.

Și décă nu se póte face un cor mai mare, fiă dintr'o causă, fiă din alta, învĕțătorul trebuie sĕ cânte în S-ta biserică cu scolarii, căcĭ acésta o așteptă și pretinde dela el poporul. De altcum și după lege trebue sĕ propună învĕțătorul cântarea în scólă, că e prescrisă.

Dér chiar de nu ar fi prescrisă, cine ar denega copilașilor plăcerea de a cânta, când sciut este, că ei pentru cântare se însuflețesc mai tare?! — Și nu fără basă, căcĭ cântarea are înfluință asupra educațiunei, asupra pasiunilor și asupra unor bóle chiar.

„Cântul este cea mai bună gimnastică pentru plumânĭ. Cântul și musica însuflețesc tóte organele, vibrațiunile se comunică sistemului nervos, și întregul om se pune la unisson“.

Fröbel a înțeles însemnătatea și înfluința musicei și a cântului asupra educațiunei, pentru aceea *a introdus-o în grădinele sale de copii.*

In fiă-care di corurile deschid și închid classele, și jocurile sunt însoțite de cântărĭ!

De aceste principii fiind condus și eu și voind a face o plăcere și o înlesnire învĕțătorului român, am lucrat *o liturgie ușóră și acomodată pentru corul școlarilor, pe 2 vocĭ sopran și alt.* (E întitulată **Liturgia Sântului Ioan Crisostom** și se póte procura dela autorul în Arad.)

La lucrare am avut de basă vechile melodii bisericescĭ, ér de călăuzĭ pe cei mai bunĭ profesorĭ românĭ, ca Musicescu, Porumbescu, Dima, Vorobchievicĭ, Vidu etc.

Astfel lucrată și censurată, o pun acum la disposiția celor competențĭ.

Décă acéstă modestă lucrare va corĕspunde scopului și va fi bine primită, la o eventuală nouă ediție voiŭ lucra-o pentru 3 vocĭ și voiŭ amplifica-o cu mai multe irmóse, pricesne, imne funebrale și cântărĭ naționale.

Dumnedeu se ne ajute!

Arad, Novembre 1896.

Nicolae Ștefu.
învĕțător.

Musică.

Reuniunea de càntărĭ săséscă din Brașov (Kronstädtermännergesangverein) cu concursul binevoitor al *corului sĕu de dame* și a *societății filharmonice*, precum și a unei părțĭ din *corul bisericesc al școlarilor* va produce în sala Hotelului Central Nr. 1 Joi în 10 Decemvre st. n. „Creațiunea“ „*(Schöpfung)*“ marele oratoriu de *Haydn*, care se va mai repeți odată Duminecă în 13 Decemvre s. n.

Atragem atențiunea publicului iubitor de musică asupra acestei rare și mărețe producțiunĭ a grandiósei opere a nemuritorului Haydn.

Tecstul oratorului acestuia se află tipărit la librăria Himesch, unde se vor vinde de Marțĭ încolo și biletele.

HIGIENA.

Invĕțăturĭ morale și sfaturĭ higienice despre bĕtrânețe.

I.

„Inaintea celui cărunt sĕ te scolĭ, și sĕ onoredĭ fața celui bĕtrân“.
(Moise III., 19. 32).

Fiă-care etate a omului își are mulțămirea și plăcerea sa, căcĭ bunĕtatea Creatorului nu lasă pe nicĭ una fără vre-o îndestrare fericită.

Bĕtrâneța este iérna vieței și, precum iérna își are dilele sale senine și vesele, tot asemenea și bĕtrâneța își are bucuriile și plăcerile sale.

Bĕtrânul privesce cu inima senină la lungul șir al anilor sĕi, întocmai ca secerătorul ostenit, care séra după lucru se odihnesce și privesce cu plăcere la întinsa sa holdă ce a lucrat'o, întocmai ca la un vis trecĕtor.

De multe-orĭ odihnindu-se în sânul singurătății, își aduce aminte de cele trecute și se bucură. El privesce cu mulțămire peste furtunósa viéță a etății bărbătescĭ și la plăcutele óre ale copilăriei celei de mult trecute.

Sĕ fim cu indulgență și crutare față cu slăbiciunile bĕtrânețelor. Ele sunt pentru noi fórte instructive, fiind, póte, numai urmările unei crescerĭ rele. Noi vedem în tot momentul, cum greșelele copilăriei și ale tinerețelor străbat până la cele mai adâncĭ bĕtrânețe. Sĕ învĕțăm din esemplele altora, sĕ ne desvățăm de greșelele nóstre, și sĕ îngrijim ca copiiĭ noștri sĕ priméscă o crescere mai bună și mai religiósă.

Sĕ nu desprețuim slăbiciunile bĕtrânețelor, căcĭ și nouĕ ni-se vor pierde odată puterile și capul ni-se va acoperi cu perĭ albĭ și mâna nóstră tremurândă va dorì un radim.

Atuncĭ și nouĕ ne va păré bine dobândind acel respect, care noi l'am arătat cătră alții.

Perii cei albĭ erau odată respectațĭ și încrețiturile fruntei erau ca un titlu de respect:

In Roma bĕtrânii se respectau ca nisce dei.

In vechime era o vină din cele mai marĭ, décă un tinĕr nu se scula înaintea unui bĕtrân. La eșirea dela vre-o petrecere, tinerii conduceau pe bĕtrânĭ până la casele lor. Romanii țineau obiceiu dela Lacedemonenĭ, la carĭ Licurg voise a se cinsti, nu ómenii cei bogațĭ și puternicĭ, ci bĕtrânii.

Legile lui Licurg impuneau strict tinerilor respect și supunere nu numai față de părințĭ, ci de-o potrivă față de toțĭ bĕtrânii; ér față de aceștia tot bĕtrânul nu numai, că avea drept de mustrare și dojenire, dér era pusă chiar osêndă asupra aceluia, care ar fi călcat acéstă datoriă, pedepsindu-se, ca și când însu-șĭ ar fi fost vinovat.

Epoca bĕtrâneței începe dela 60 de anĭ și duréză până la mórtea omului. Bĕtrânețele sunt actul cel din urmă al acestei drame, care o numim *viéță.*

Forte puținĭ ómenĭ ajung bĕtrânețe înaintate, fiind-că necumpătarea lor în plăcerĭ și pasiunĭ le scurtéză viéța.

Facultățile de generațiă pier cu totul la ambele sexe. Fața se slăbesce și se sbêrcesce, pĕrul se albesce de tot, dinții la mulțĭ le cad cu totul, digestiunea (mistuirea) se face mai anevoiă, circulația își perde vioiciunea și vederea slăbesce.

Facultățile morale și intelectuale slăbesc și memoria începe a se perde. Talia începe a se micșora și corpul perde din greutatea sa; colóna vertebrală (șira spinărei) se încovóie, óseele scad și corpul are cea mai tristă înfățișare.

Am dis, că omul în acéstă etate perde din greutatea sa, adecă slăbesce corpul, însĕ slăbirea naturală a corpului nu începe tocmai la bĕtrânețe, ci mult mai înainte, adecă pe la etatea de 45—50 de anĭ.

După ce omul a ajuns la desvoltarea perfectă a tuturor facultăților, începe a se îngrâșa. Acéstă îngrășare este cel dintâiŭ pas al lui cătră bĕtrânețe și descreșterea corpului. Prin grăsime omul nu câștigă nimica în putere, din contră corpul pórtă o massă de grăsime ce nu-i servesce la nimica.

Lungimea vieței omului depinde dela climă; în climele recĭ omul trăesce mai mult, decât în climele calde. Lungimea vieței este

---

onstă îngrijirea oficială despre săracĭ: simplu în înmormêntare.

Ca o săgétă s'a rĕspândit vestea în sat, că bĕtrâna a murit pe drum în viscol. Din pórtă 'n pórtă, din colibă în colibă și din curte 'n curte mergea vorba despre mórtă. Curtea primarului era plină de femei, și acum fiă-care găsea câte ceva de spus din viața rĕposatei. e femeiă cum se cade a fost, ce ilósă, blândă cu regulă bună, muntóre și económă; nu mai aflau vorbe cum sĕ o laude mai mult.

Așa este. Despre mort sĕ nu vorbescĭ decât numai bine — așa e cala și așa era și cu bĕtrâna nóstră. Acum, fiind-că nu mai avea lipsă de nimic, își aflase prietinĭ. Pe când era încă în viéță, le era prea săracă și gólă, bolnavă flămêndă și tósă. Décă acele femei ar fi luat'o casele lor, décă ar fi îmbrăcat'o, décă ar fi hrănit'o séu décă 'i-ar fi dat o povață bună!

De sigur, că așa ceva n'ar fi făcut, și îmĭ vine ca și cum bĕtrâna ar dice, acestor prietinĭ venițĭ prea târdiu: „nicĭ-odată nimenea nu mi-a arătat atâta prietiniă“. După ce s'a sfîrșit cu aceste 'bocelĭ de prietiniă mi-am pus întrebarea: „Óre și-a făcut societatea datoria față de acéstă mórtă?“ De afară n'am primit nicĭ un rĕspuns, ér în lăuntrul meu audii vocea consciinței, care 'mĭ da un rĕspuns sinistru: Nu!

„Bĕtrâna nu mai are lipsă de ajutorul vostru. Dér v'a rĕmas o fică a ei, cădută nenorocita cu copilul ei, față de acésta și față de alțĭ săracĭ vĕ arătațĭ mila și bunătatea prin fapte. Pentru acest lucru vĕ rógă acum bĕtrâna rĕposată!“ vorbìi eu cătră femeile, ce se adunaseră.

După ce am dis aceste, și le-am pus încă odată la inimă îngrijirea de biata Sana, am apucat drumul cătră casă.

In calea nóstră orĭ unde întâlniam doi ómenĭ audiam vorbindu-se numai de trista întêmplare, despre cerșitórea Ana, care a murit pe drum în zăpadă.

Noutatea acésta se povestea din gură în gură așa cu un fel de bucuriă, ca și cum ar fi scăpat lumea de vr'o ciumă séu te mirĭ de ce.

„Așa s'a sfêrșit, așa am scăpat de ea“, diceau unii, ér eu audind aceste vorbe m'am întors de cătră ei și plecai mai departe.

Liniștițĭ și scăpațĭ de gura lumii, merserăm până la luncă, la căscióra, la bordeiul, unde o lăsasem. Ne-am oprit și am intrat în lăuntru.

„Ațĭ întêlnit pe bĕtrâna în sat?“ ne întrebà îndată femeia din casă, și aștepta neliniștită sĕ afle ceva dela noi.

„Da, am întêlnit'o încă pe drum“, rĕspunsei eu.

„Ce vrețĭ sĕ dicețĭ, cum pe drum?“ întrebà femeia și se lăsà pe o laviță de lângă ea. Avuse presimțirea, că 'i se va întêmpla vre-o nenorocire, și vorbele mele îi întărì acéstă presimțire.

„Da“, disei eu.

„Cum? a murit pe drum?... Numai așa a-țĭ putut'o întêlni“.

„A ostenit sĕrmana și a murit pe viforul de atuncĭ. Am găsit'o noi înghețată și am dus'o în sat“.

Femeia acésta a rĕmas adênc mișcată. Ea nu se mai putea deslipì de pe lavița, de unde ședea. Brațele îi cădură ca de ostenélă și nu se audea decât un tângăios: of, dómne, dómne!

Se vedea bine că sórtea bĕtrânei cerșitóre a atins'o la inimă și o compătimea din adêncul sufletului. M'am convins tot mai mult, că ómenii din acéstă colibă țineau la bĕtrâna. Póte că erau singurii ómenĭ, carĭ ținuseră la ea. Femeia acésta a fost mult mișcată, când a audit de sfêrșitul bĕtrânii și nu dicea ca altă lume, că acum am scăpat de ea.

în relaţiune intimă cu timpul, ce întrebuinţeză o fiinţă organică în crescerea şi desvoltarea sa. Aşa-deră cu cât acest timp este mai lung, cu atât mai lungă este existenţa omului, şi din contră, cu cât desvoltarea corpului urmeză mai curênd, cu atât ajunge mórtea mai curênd. Mórtea dér merge imediat în urmele vieţei şi ale crescerei. Impreună cu óra nascerei începe şi óra morţei, ḑice un mare naturalist. Ómenii căsĕtoriţĭ trăesc mai mult, decât cei necăsĕtoriţĭ. Asemenea este sciut, că femeile trăesc mai mult, decât bărbaţii.

Cu tóte că omul este lăsat dela natură a trăi mult, acésta, cum am ḑis mai sus, depinde dela desvoltarea corpului; dér cu tóte acestea s'au vĕḑut ómenĭ atât robuscĭ şi sănĕtoşĭ, cât şi nevoiaşĭ şi la aparenţă fórte slabĭ, şi totuşĭ an ajuns adêncĭ bĕtrâneţe; şi aceste esemple nu sunt rarĭ; chiar şi în timpul nostru se vĕd mulţime de casurĭ de viéţă lungă. Aceştia însĕ sunt acei fericiţĭ, carĭ au dus o viaţă liniştită şi în tóte îngrijirile cumpătate.

Décă regulele higienice sunt folositóre pentru a conserva sănĕtatea în vêrsta tinereţei şi maturităţii, apoi la bĕtrâneţe ele devin neapărat folositóre. O abatere de regim, un esces óre-care făcut în tinereţe, nu produce de ordinar, decât o indisposiţiă, o bólă trecĕtóre; din contră la bĕtrân, natura, care nu este pentru el, decât o mamă vitregă, îl face se plătéscă scump şi cea mai mică abatere; aşa-dér un bĕtrân este dator, sub pedépsa de mórte, sĕ urmeze regulele higienice ce-i sunt impuse.

Inainte de tóte, un bĕtrân trebue sĕ aibă consciinţă de posiţia, în care se găsesce. Din nenorocire, fórte puţinĭ bĕtrânĭ se conving de estatea lor, cei mai mulţĭ cred, că timpul i-a cruţat şi că ei posed încă puterile şi sănĕtatea juneţei.

Omul la bĕtrâneţe are cu mult mai puţină putere de viéţă şi mai mică capacitate de-a se reînoi. De ar trăi un bĕtrân tocmai cu aceeaşĭ activitate şi vioiciune, ca în tinereţe atuncĭ s'ar termina acéstă reservă de puterĭ mai repede şi ar urma de loc mórtea.

Greutatea anilor începe a-l apăsa, pielea trupului nu mai lucréza ca mai înainte. Rĕsuflarea începe a fi mai désă şi mai scurtă. Sângele nu mai circulă în vine cu acea vigóre a maturităţii. Lucrurile esterióre încep câte-odata a-l supĕra mai mult, şi câte-odată a nu fi în stare a-şĭ da socotéla de ceea ce se petrece în jurul sĕu. Creerii numai au acea putere de a apreţia, de-a judeca lucrurile cu maturitatea cerută. Organele încep unul câte unul a se deteriora, a se veşteji, şi viéţa se stinge din ele şi nu mai rĕmâne decât o simplă materie, în care trebue sĕ se prefacă.

Omul la bĕtrâneţe are mai puţină putere de viéţă şi mai mică capacitate de a se reînoi. Caracterul bĕtrâneţelor micşoréză activitatea internă şi externă. Şi ast-fel avênd o mai mică provisiune de puterĭ; are şi o mai mică consumaţiă. Tocmai din acéstă împuţinare a forţei, ce micşoréză influenţele vătĕmătóre a causelor ocasionale pentru a se înbolnăvi. De aci vedem, că bĕtrânii cu greu se pot molipsi de bóle epidemice.

Bĕtrânul mai mult decât orĭ cine trebue sĕ respire un aer curat, căcĭ plămânii sĕi slabĭ d'abia pot sĕ ravifice sângele necesar pentru întreţinerea vieţei sale. De aceea îşĭ va ţine o locuinţă căldurósă, spaţiósă şi bine aerisată. Şederea la ţéră este cea mai perfectă; acolo se găsesc tóte avantagele cerute pentru viéţa unui bĕtrân, căcĭ existenta unei persóne bĕtrâne trebue sĕ se strecóre încet în tăcerea şi lungul repaos dela ţéră, acolo eticheta lipsesce şi singura ocupaţiune a omului este, de-a trăi în bună linişte.

Prof. Dr. Elefterescu.

Credinţe poporale.

II.

Din ce s'a făcut mâţa?

Adevĕrat suntem viţă de ḑei.

Românul falnic de numele, de neamul sĕu, nicĭ că vrea sĕ scie, că Dumneḑeu dór' l'ar fi zidit pe el, ca pe alte neamurĭ... bună óră ca pe ăsta-cela... Neamţ orĭ Jidov.

Şi anume, ducêndu-şĭ el viţa sa până la moş Adam, e chiar în curat cu una, că adecă Adam n'a putut sĕ fiă, decât Român.

„Dér atuncĭ celelalte neamurĭ de unde sĕ fiă?“ se întrébă moş Albu.

— „...E...ei!... rĕspunse moş Rótă, şi acestea's dela Dumneḑeu, ci dóră nu socotiţĭ lucru ca ala, că Dumneḑeu sĕ fi făcut pe Jidov de-odată cu Românul?!

Voiŭ spune io şi aceea, că multe's la mine în straiţă numai sĕ ascultaţĭ“. . . .

. . . .

„Tóte au fost gata, începe moş Rótă. Sóre, lună, diminéţă, séră, érbă, dobitóce... tóte, tóte.

Atuncĭ a zidit Dumneḑeu un Român, ca sĕ moştenéscă şi stăpânéscă tóte.

Rênd pe rênd după aceea, — pentru-că pământul a fost grozav de mare şi Românul nu putea sĕ-l lucre tot — singur fiind, a zidit Dumneḑeu pe celelalte neamurĭ.

Şi a fost bine.

Neamurile au sporit şi au umplut pământul.

Ci tot mai era icĭ şi colo câte-o unghiură.

Atuncĭ a zidit Dumneḑeu pe neamurile cele micĭ şi le-a presentat pe fiă-care în unghiura luĭ.

In urma tuturor a zidit Dumneḑeu pe Jidov. Ci pentru-că scia, că Jidovii vor sĕ fiă, carĭ vor rĕstigni pe Christos-Fiul sĕu, nu a voit, sĕ-şĭ murdăréscă mâna cu lutul lor. A luat déră un fel de mănuşĭ pe mânĭ — aşa i-a zidit.

Ci că a fost gata.

Dér scii firea Jidovului?! Ar putea óre sĕ vadă el o piele şi sĕ n'o pipăéscă?...

Başĭ... Indată ce a fost gata, apucă mănuşa lui Dumneḑeu — bagsémă era de piele.... nu?... o ţine in sus... era sĕ liciteze“. . . . .

. . . .

„Fiă un dobitoc de firea ta“ — ḑice atuncĭ Domnul şi îndată s'a făcut din mănuşă o mâţă.

De-aci: Alipire, credinţă, mulţămită la mâţă în dar vei căuta.

In dar, că nu găsescĭ.

(Auḑită în Betfia.) **Koevary.**

Fenomene vulcanice.

Fiă-care din noi a audit de munţii, care asvârl foc din 'năuntrul lor. Infăţişarea acestor munţĭ la prima vedere, nu presintă nimic neobicĭnuit, nimic interesant... Dér câte odată ese pe neaşteptate din vêrfurile lor fum, aburĭ şi diferite gazurĭ, împreună cu ele sbóră în văzduh pietrii, nisip, cenuşă şi în fine esploadéză din 'năuntrul lor un licid ferbinte, care se numesce *lavă* şi care nu este alt-ceva decât diferite minerale topite din causa căldurei fórte marĭ din lăuntrul pămêntului.

In localitatea unde a avut loc o asemenea erupţiune séu isbucnire, se întunecă cerul din causa aburilor şi al fumului, norĭ întregĭ de cenuşă şi pietrii sfărîmate se ridică cu un sgomot gróznic în aer, bucăţĭ de stâncĭ încintate sunt asvîrlite în tóte părţile ca nisce focurĭ de artificii — lava cea ferbinte începe a curge peste cóstele muntelui, nimicind tot ce găsesce în drumul ei: pădurĭ, câmpii, grădine, sate şi oraşe...

Étă şi un alt fenomen. S'a observat de multe-orĭ, că în mijlocul mărilor şi Oceanelor marea începe câte-odată a se mişca din ce în ce mai viu fără nicĭ o causă visibilă, timpul este frumos şi liniştit — dér cu tóte astea valurile cresc, apa se încălḑesce, fierbe chiar, schimbându-şĭ fórte des şi colórea. Corăbiile séu vapórele, ce se găsesc în apropierea locului unde se observă acest femon, primesc loviturĭ puternice, care pricinuesc vaselor stricăciunĭ însemnate.

Se întêmplă une-orĭ, ca fenomenul sĕ se ivéscă sub formă şi mai surprindĕtóre — pe neaşteptate ese din apă o bucată de pămênt, care ridicându-se după cât-va timp formeză o insulă. Din mai multe casurĭ de formărĭ a insulelor vom alege una din cele mai curióse.

La nord-vestul Americei-de-Nord, şi la sud de strîmtórea de Behring, se găsesce un şir de insule numite în geografiă *Insulele Alente*. Lângă una din ele, Umnak, în primele ḑile a lunei Maiŭ 1796 s'a vĕḑut fenomenul descris mai sus. Fără nicĭ o causă atmosferică, marea a devenit fórte neliniştită, clocotea şi fierbea. S'a audit puternice bubuiturĭ submarine şi în curênd pe suprafaţa apei s'a vĕdut un puternic stîlp de fum şî aburĭ. După cât-va timp a eşit în acest loc din fundul Oceanului un vîrf de munte, care asvârlea foc şi lavă. Erupţiunea a durat o lună de ḑile şi în acest timp s'a format în loc un munte întreg... Apoi puterea erupţiunilor a slăbit şi muntele nu mai asvârlea decât fum şi pietrii, dér creştea mereu. Numai după opt anĭ fusese posibil a visita insula formată împrejurul muntelui, dér pămêntul ei era încă atât de ferbinte, încât nu se putea debarca. Muntele era mereu în lucrare.....

In anul 1806 acéstă insulă, care era numită *Ioana Boguslawaska*, avea suprafaţa de 2 şi jumĕtate mile geografice şi înălţimea aprópe de 100 m. Până la anul 1819 suprafaţa s'a mărit considerabil, fiind deja de 4 mile geografice şi ajungênd înălţimea de vr'o 700 m. In fine la anul 1823 erupţiunile au încetat, şi mai târdiu suprafaţa insulei ér s'a micşorat, avênd în 1832 numai 2 mile geografice. Acéstă curiósă insulă după mărturisirile călĕtorilor esistă şi până acum.

Sunt casurĭ, când ridicarea pămêntului s'a observat şi pe continent, dér aicĭ, de cele mai multe orĭ, fenomenul se produce încet şi din acéstă causă nu se póte observa de cât fiind studiat mai mult timp. Astfel s'a constatat, că ţĕrmurile Svediei, lângă Stockholm, şi spre nordul acestui oraş se ridică neîntrerupt, dér numai 50 cm. séu 1 m., în cursul unui secol. Asemenea fapte s'au observat şi în Scoţia şi pe cóstele sud-estice ale Engliterei. In unele locurĭ s'a observat, că continentele ridicându-se în unele locurĭ, în altele ér se cufundă încet; acésta o probéză arborii, carĭ trăiau odată pe malurĭ şi acum se găsesc în fundul mărei.

Incă un esemplu. Venim la o fântână, unde suntem obicĭnuiţĭ de a lua apă rece ca ghiaţa, dér găsim apă fierbinte! Fiă-care va fi sciind, că în mai multe locurĭ se găsesc isvóre cu apă tot-déuna caldă séu ferbinte. Unele din ele asvârl cantităţĭ de apă fórte considerabile şi la o înălţime mare, cum sunt de esemplu fântânile fierbinţĭ numite *Geisere*, de pe insulă Islanda.

In fine, cel mai curios şi tot-odată cel mai gróznic fenomen se produce când pămêntul, începe a se clătina sub picióre le nóstre. Simţim loviturile dinlăuntrul pămêntului şi abia ne putem ţine pe picióre.

Câte-odată loviturile sunt atât de puternice, încât clădirile cele mai solide se

---

„Când a plecat de aicĭ?“ o întrebai eu.

„Nicĭ noi nu scim bine, când a plecat, Tótă séra de Sâmbătă ne-a vorbit numai de Sana ei şi că ea singură trebue sĕ mérgă la biserică, ca sĕ ducă veste bărbatului, a cărui femeiă zăcea bolnavă în satul vecin. Noi 'i-am dat sfatul din tóte puterile sĕ nu plece, căcĭ deşi s'ar mai contenì vremea, totuşĭ drumurile sunt înfundate, aşa că nu va putea rĕsbì. După cum veḑĭ casa nóstră e mică şi frigurósă, dér odaia de alăturea e destul de caldă. Am mai făcut loc în ea ca sĕ nu-i fiă frig. Bĕtrâna se prefăcea ca şi cum ar asculta de noi şi ca şi cum ar fi pe deplin hotărîtă sĕ nu mai plece. Se rugà sĕ o lăsăm sĕ dórmă în acea odăiţă şi-i aduserăm numai decât fên ca sĕ-i aşternem, căcĭ paie n'avem de loc. Când ne-am sculat de diminéţă, vremea era mai afurisită, ca în séra trecută. Ne sculaserăm de mult, dér pe bĕtrâna n'o mai vĕḑurăm nicăirĭ, deşi de obicei se scula de timpuriu. Mi-a venit lucru ciudat, dér deocamdată n'am ḑis nimic. In sfêrşit veḑênd eu că nu-i glumă cu bĕtrâna 'i-am spus bărbatu-meu: „Ore ce va fi de nu se mai scólă bĕtrâna?“ — „Aşa e, într'adevĕr“, rĕspunse el şi chiămà pe un băiat şi-i ḑise sĕ se uite ce face bĕtrâna. Băiatul se duse în odăiţa d'alăturea, în care însĕ nu se vedea nicĭ o bĕtrână. Atuncĭ ne-am adus aminte, că ea îşĭ luase cu sine şi sacul cu pâne. A făcut o mică înşelătorie, fiind-că vedea că n'o lăsăm sĕ plece cu nicĭ un preţ — ea a fugit d'aicĭ! După ce am aflat de fuga ei, am rĕmas de tot neliniştiţĭ, şi cu atât eram mai îngroziţĭ, că n'am auḑit nimica despre ea, deórece nimenea n'a trecut p'aicĭ. Eram fórte veselĭ când v'am vĕḑut că întraţĭ şi acum ne-ai adus acéstă scire tristă“.

Astfel ne-a istorisit femeia acésta. Copii din casă nicĭ n'au băgat de sémă, că noi vorbim despre mórtea bĕtrânii, căcĭ se jucau singurĭ la o parte. Când începù însĕ mama a lor sĕ povestéscă, tăcură de-odată şi ascultau cu gurile căscate. Inţeleseră acum, că era vorba despre o primejdiă mare, care a ajuns'o pe biata bĕtrână şi întrebau în neastêmpĕrul lor:

„Mamă, mamă, ce 'i-s'a întêmplat bĕtrânei?“

„Bĕtrâna a murit în zăpadă“, rĕspunse mama măhnită.

„Of, sĕrmana bĕtrână a murit! Era atât de bună cu noi! D'aci înainte nu mai are sĕ ne aducă pâne!“ se văicărau băeţii lăsându-se de rochia mamei lor, şi cu feţele triste se puseră jos, ca şi cum ar jeli mórtea bĕtrânei celei bune. Bărbatul nu era acasă; merse cu piciorangele ca sĕ aducă nisce lemne.

Voiam tocmai sĕ mustru pe aceştĭ ómenĭ, că au lăsat pe bĕtrâna sĕ plece pe aşa o vreme. Desluşirea însĕ, ce mi-a dat'o, mĕ făcù sĕ tac. Vĕḑui că acésta tristă întêmplare nu a venit din nĕpăsarea acestor ómenĭ. Sigur, că bĕtrâna a avut o pricină din lăuntru, care a îndemnat'o sĕ plece, fără sĕ se mai gândéscă décă o ajuta séu ba puterile ei. De bună sémă nu se împăca cu cugetul, ca Sana ei, pe care o avea dragă afară din cale, sĕ fiă îngrijată aşteptându-o; de aceea s'a pripit ca cu sosirea ei sĕ-i facă o bucuriă. Pe lângă acésta în zelul ei de a face o faptă bună, voia sĕ ducă ştirea bărbatului celui cu femeea bolnavă. Acésta a fost adevĕrată pricină, care a mânat'o la o mórte sigură.

Mórtea acestei bĕtrâne a fost mai de despreţuit, decât mórtea unui fruntaş fericit şi bogat?

Nu; căcĭ ea a murit cu o inimă plină de dragoste pentru copilul ei şi credinciósă însărcinării, ce ia dat femeia bolnavă.

---

sfărîmă. Cea mai înspăimêntătóre priveliște însĕ o avem, când în pământ se produc crepăturĭ mai micĭ séu mai marĭ, séu formându-se prăpăstii largĭ și adêncĭ, carĭ înghit tot ce se găsea în locul, unde s'a format crepătura pricinuită de cutremurul de pămênt.

Tóte aceste fenomene, erupțiunile aburilor și a lavei din vîrful munților, mișcarea fără causă visibilă și fierberea apei în mare, formarea de insule nouĕ în mijlocul Oceanelor, isvórele séu fântânele ferbințĭ, cutremurile de pămênt — tote aceste sunt resultatul acțiunilor unei puterĭ órecare, ascunse înlăuntrul pământului și după cum s'a dovedit prin observațiunĭ, lucrările acestei puterĭ sunt tot-déuna însoțite de foc și apă.

Cu esccepțiunĭ fórte rarĭ, presența acestor doi factorĭ (căldura și apa) este neapĕrat de lipsă pentru producerea fenomentelor descrise mai sus și care în general se numesce *fenomene vulcanice.* Ér munții carĭ asvârl dinlăuntru gazurĭ, aburĭ, petrii, năsip, lavă etc. se numesc *vulcanĭ.*

Despre aceștĭ vulcanĭ vom vorbi, mai pe larg în scrierea nóstră.

Cine a vĕḑut deja vulcanĭ séu desemnurĭ, care îi represintă, mai tot-déuna, va recunósce imediat vulcanul, găsindu-se în fața lui. Mai întâiu vulcanii nu sunt așeḑațĭ nicĭ-odată în lanț, unii lângă alții, cum este de regulă cu munții nevulcanicĭ.

Vulcanii îi găsim tot-déuna isolațĭ, singuraticĭ, dér cu tóte acestea, décă vom lua în considerațiune raiónele mai marĭ a suprafeței globului, în mai multe casurĭ vulcanii, măcar și singuraticĭ, formézĕ șirurĭ vulcanice întregĭ, cum este de esemplu șirul aprópe neîntrerupt dimprejurul Oceanului pacific.

(Va urma).

MULTE ȘI DE TÓTE.

Un orologiu uriaș.

Un ceasornicar din Chicago din America, cu numele Campbel a fabricat un orologiu așa de mare, decât care nu s'a mai pomenit până acum. Orologiul tot numai la 40 de anĭ trebue încordat.

Diametrul orologiului este de 17 policarĭ și e greu de 75 funțĭ. Ceasornicul, e astfel fabricat, încât róta, în jurul căreia se află spirala numai în doi anĭ și jumĕtate se învêrte odată.

*

Porumbii unui medic.

In Paris unii medicĭ trimit la farmaciă receptele prin telefon în casurĭ urgente. Acum se scrie din Scoția, că medicul Harrey, care are o mulțime de pacienți la sate, trimite dela sate receptele în oraș, unde locuesce prin porumbĭ, ér servitorul caută porumbul sub aripă, de unde ia recepta, merge la farmaciă și apoi numai decât duce medicina la locul destinat.

*

Microbii de pe trupul omenesc.

Pe trupul fiă-cărui om sănĕtos se află mulțime de microbĭ. Și n'avem sĕ ne mirăm de asta, pentru-că trăim în aer care-i încărcat cu microbi și ne atingem de lucrurĭ carĭ sunt pline de praf séu de colb și de microbi. Cel mai curat om are pe pielea trupului sĕu vr'o câteva milióne de microbi.

Un doftor rus, anume Viruga a numĕrat pe un centimetru pătrat de pe pielea de pe pept a unui om 10 până la 18 mii de microbĭ. Pe mânĭ microbii sunt cu atât mai mulțĭ, cu cât mai rar sunt ele spălate. Doftorul Viruga a aflat cei mai mulțĭ microbi pe pielea mânilor ómenilor celor bolnavĭ din spitalurĭ.

Spĕlați-vĕ așa-dérĕ mânile cât mai adese-orĭ cu apă și cu sopon! Bună datină au acei ómenĭ ai noștri, carĭ înainte de mâncare îșĭ spală totdéuna mânile, și așa cu mânĭ curate iau bucatele de le duc la gură.

(Mine de aur Transilvane.)

In interesul avêntului minelor de aur în Transilvania s'a făcut în ḑilele mai recente un pas de-o importanță decisivă. S'a înființat o societate pe acții sub firma „Fortuna“ mine de aur, c'un capital social de 1 milion florinĭ, în scopul de-a cumpĕra cele mai bune mine și a-le esploata.

Societatea deja a și cumpĕrat mina Szent-Endre din Bucium în apropierea Abrudului, care conține după probele făcute astfel de metalurĭ, carĭ liferéză 23 grame aur per tonă, afară de acésta se află și aur neamestecat în cantitățĭ de mai multe chilograme. Mina se póte compara cu renumitele mine de aur din Trănsvaal. Deși s'a vorbit despre minele din Transvaal, că ar fi numai o înșelătoriă, totușĭ din acele mine s'acopere cea mai mare parte a aurului din lume, și pe lângă unele mine rele, sunt multe, carĭ de mulțĭ anĭ dau acționarilor dividende de 100% și în anii din urmă aceste mine au produs 2 milióne unze de aur, care representă o valóre de preste 80 milióne. Nu numai fundatorii d'acolo au profitat sute de milióne, dér în mĕsură și mai mare acționarii înșișĭ.

In fruntea societății pe acții a minelor de aur „Fortuna“ este un bărbat din cercul celor mai distinșĭ cavalerĭ și magnați bogațĭ ai Ungariei: Prințu Batthyány. Strattmann nu ar fi consimțit la întreprinderea acésta, décă nu ar fi sigur de resultat. Lângă dênsul sunt a se numì și directorii societății fostul consul general al Statelor unite Mr. *Hammond* Mr. Iames *Langermann*, care a locuit 5 anĭ în Transvaal și este și de present acționar al mai multor mine de acolo, contele Nicolaus Berchtold, conte Géza Festetich. Primarul din Abrud fost deputat Bela Boer, care cunosc pe deplin imprejurările locale. Societatea pe acții s'a constituit cu capital social plătit pe deplin. Acțiile leau primit un consorțiu, din care 500,000 fl. sunt puse în circulație fără nicĭ un agio.

Se recomandă on. public sĕ se intereseze de acéstă întreprindere cu atât mai mult că s'au luat tóte mĕsurile, carĭ asigură resultatul, și afară de acésta se tratéză de inflorirea minelor de aur din patriă. Noi posedem in aceste mine o comóră care până acum n'au fost de ajuns prețuită. In Ungaria de un timp încóce se umblă din casă în casă cu acțiunĭ de mine străine mai ales din Austria pe când minele nóstre cu mult mai bune din lipsa de capital nu pot prospera și înflori.

Călendarul săptămânei.

NOEMVRE. are 30 ḑile. BRUMAR.

Ḑilele	Călend. Iul. v.	Călend. Gregor.
Dum.	24 S. p. Clemen. pp.	6 Nicolau
Lunĭ	25 † S. m. Ecaterina	7 Ambrosiu
Marțĭ	26 C. p. Alimpiu	8 C. Născ. d. D.
Mer.	27 S. m. Iacob, Per.	9 Ioachim
Joi	28 S. mart. Stefan	10 Iudita
Vin.	29 S. m. Paramon	11 Damas pp.
Sâm.	30 S. m. ap. Andreiu	12 Sinesiu.

Prețurile cerealelor din piața Brașov.

Din 4 Decemvre st. n. 1896.

Mĕsura séu greutatea	Calitatea.	Valuta austr. fl.	cr.
1 H. L.	Grâul cel mai frumos	5	70
"	Grâu mijlociu . .	5	50
"	Grâu mai slab . .	5	20
"	Grâu mestecat . .	3	80
"	Sĕcară frumósă . .	3	90
"	Sĕcară mijlociă . .	3	70
"	Orz frumos . . .	3	40
"	Orz mijlociu . . .	3	20
"	Ovĕs frumos . . .	2	40
"	Ovĕs mijlociu . .	2	10
"	Cucuruz	3	80
"	Mălaiu	4	10
"	Mazĕre	6	50
"	Linte	12	50
"	Fasole	6	—
"	Sĕmênță de in . .	8	—
"	Sĕmênță de cânepă .	5	—
"	Cartofĭ	—	75
"	Măzĕriche	—	—
1 kilă	Carne de vită . . .	—	44
"	Carne de porc . . .	—	48
"	Carne de berbece . .	—	28
100 kil.	Sĕu de vită próspĕt	21	—
"	Sĕu de vită topit	32	—

Cursul la bursa din Viena.

Din 4 Decemvre 1896.

Renta ung. de aur 4%	122.25
Renta de corone ung. 4% . . .	99.15
Impr. căil. fer. ung. în aur 4½% .	122.20
Impr. căil. fer. ung. în argint 4½%	101.15
Oblig. căil. fer. ung. de ost. I. emis.	122.20
Bonurĭ rurale ungare 4% . . .	97.30
Bonurĭ rurale croate-slavone. . .	97.15
Imprum. ung. cu premii	151.—
Losurĭ pentru reg. Tisei și Segedin.	137.25
Napoleondorĭ	9.52½
Mărcĭ imperiale germane . . .	58.52½
London vista	119.90
Paris vista	47.50
Rente de coróne austr. 4%. . .	100.75
Note italiene.	45.42

Bursa de mărfurĭ din Budapesta.

din 3 Decemvre n. 1896.

Sĕminţe	Cualitatea per Hect.	Prețul per 100 chilogr. dela	până
Grâu Bănățenesc	81	8.35	8.40
Grâu dela Tisa	81	8.40	8.45
Grâu de Pesta	81	8.35	8.40
Grâu de Alba-regala	81	8.35	8.40
Grâu de Bácska	81	8.45	8.50
Grâu ung. de nord	81	.—	.—

Sĕminţe vechi ori nouĕ	soiul	Calitatea per Hect.	Prețul per 100 chilgr. dela	până
Sĕcară		70—72	6.70	6.75
Orz	nutreț	60—62	4.—	4.95
Orz	de vinars	62.64	5.10	5.90
Orz	de bere	64.66	6.50	8.—
Ovĕs		39.41	5.70	6.20
Cucuruz	bănăț.	75	.—	.—
Cucuruz	altŭ soiu	73	.—	.—
Cucuruz	"	—	.—	.—
Hirișcă	"	—	—.—	—.—

Prețul pe 100 chilograme.

Productediv.	Soiul	Cursul dela	până
Sem. de trif.	Luțernă ungur.	45.—	50.—
—	transilvană	—.—	—.—
—	bănățénă	—.—	—.—
"	roșiă	36.—	40.—
Oleu de rap.	rafinat duplu	—.—	—.—
Oleu de in		—.—	—.—
Uns. de porc	dela Pesta	56.—	56.50
"	dela țéră	—.—	—.—
Slănină	svêntată	52.—	52.50
"	afumată	57.50	58.50
Sĕu		—.—	—.—
Prune	din Bosnia în buțĭ	15.75	16.—
"	din Serbia în sacĭ	15.75	16.—
Lictar	slavon nou	18.75	19.—
"	bănățenesc	15.—	16.50
Nucĭ	din Ungaria		
Gogoșĭ	ungurescĭ		
"	sêrbescĭ		
Miere	brută	—.—	—.—
"	galbină strecurată	—.—	—.—
Ceară	de Rosenau	—.—	—.—
Spirt	brut	—.—	—.—
"	Drojdiuța de spirt	—.—	—.—

Cursul losurilor private

din 2 Decemvre 1896

	cump.	vinde.
Basilica . . .	6.70	7.20
Credit	199.—	200.—
Clary 40 fl. m. c. . .	57.—	58.—
Navig. pe Dunăre . .	140.—	144.—
Insbruck	27.25	28.25
Krakau	27.75	28.75
Laibach	22.75	23.50
Buda	58.50	59.50
Palffy	57.75	58.—
Crucea roșie austr. .	18.—	18.90
dto ung. . .	10.—	10.60
dto ital. . .	—.—	—.—
Rudolf	22.—	24.—
Salm	69.75	70.75
Salzburg	26.75	27.50
St. Genois . . .	71.—	72.—
Stanislau	43.—	45.—
Trieitine 4½% 100 m. c.	146.—	150.—
dto 4% 50 .	69.—	73.—
Waldstein . . .	60.—	62.—
dto de 10 francĭ	—.—	—.—
Banca h. ung. 4%	18.—	19.—

Cursul pietei Brașov.

Din 5 Decemvre 1896.

Banonote rom.	Camp.	9.47	Vênd.	9.50
Argint român.	Cump.	9.45	Vênd.	9.46
Napoleon-d'orĭ	Cump.	9.50	Vênd.	9.53
Galbenĭ	Cump.	5.61	Vênd.	5.65
Ruble rusescĭ	Cump.	126.—	Vênd.	—.—
Mărcĭ germane	Cump.	—.—	Vênd.	—.—
Lire turcescĭ	Cump.	—.—	Vênd.	—.—
Scris. fonc. Albina 5%		100.75	Vênd.	101.75

Proprietar: Dr. Aurel Mureșianu.

Redactor responsabil: Gregoriu Maior.

Nr. 17169 -1896.

PUBLICAŢIUNE.

Se escrie concurs pentru postul unei móşe pentru Dîrste, Nou, Timiş şi Predeal, cu locuinţa stabilă în Dîrste.

Leafa anuală: 60 fl. şi banĭ de locuinţă 24 fl.

Reflectantele pentru postul acesta, care este de a se ocupa cu 1 Ianuarie 1897, au de a-şĭ aşterne petiţiunile provĕḑute cu timbrul prescris şi instruite cu diploma de móşe valabilă pentru teritoriul ungar cel mult până în **15 Decemvrie a. c.** după prânz la 1 óră acestui magistrat.

Braşov, 30 Noemvrie 1896.

1127,1—2 **Magistratul orăşenesc**

Tipografia A. Muresianu, Brasov.